

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta
Katedra ekonomiky

Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Determinanty ekonomického růstu v České republice

Vedoucí bakalářské práce
Ing. Tomáš Volek, Ph.D.

Autor
Zdeňka Čížková

2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomiky
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdeňka ČÍŽKOVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Determinanty ekonomického růstu v České republice**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Vymezit hlavní determinanty ekonomického růstu v České republice.

Osnova:

1. Ekonomický růst.
2. Zdroje ekonomické růstu.
3. Současný ekonomický stav v České republice a vývoj hlavních makroekonomických veličin.
4. Vymezení hlavních determinantů ekonomického růstu v ČR.
5. Posouzení ekonomického růstu vybraného regionu.
6. Vlastní zhodnocení a stanovení hlavních bariér ekonomické růstu.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- Mankiw, G.: Zásady ekonomie. Praha, Grada Publishing 1999.
Faltová Leitmanová, I.: Ekonomický rozvoj Jihočeského kraje. Praha, ČVUT 2004.
Helísek, M.: Makroekonomie. Praha, Melandrium 2002.
Varadzin, F.: Ekonomický rozvoj a růst. Praha, Professional publishing 2004.
Kohout, P.: Vitamíny pro ekonomický růst. Praha, Ekopress 2006.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Tomáš Volek, Ph.D.
Katedra ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce: 10. ledna 2007
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2008

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (6)
370 05 České Budějovice
IČ 600 76 658, DIČ CZ60076658

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. března 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Determinanty ekonomického růstu v České republice“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českých Budějovicích 18. 4. 2008

Zdeňka Čížková

Poděkování

Touto cestou vyslovuji poděkování vedoucímu bakalářské práce Ing. Tomášovi Volkovi, Ph.D., za pedagogické usměrnění, podnětné rady a podporu, kterou mi poskytl při vypracovávání bakalářské práce.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	9
2.1. Ekonomický růst	9
2.1.1. Různé pohledy na ekonomický růst	9
2.1.2. Modely ekonomického růstu	10
2.1.3. Tempo růstu	11
2.1.4. HDP jako prostředek měření ekonomické aktivity	12
2.2. Zdroje ekonomického růstu	14
2.2.1. Lidské zdroje	14
2.2.2. Kapitálové zdroje	16
2.2.3. Přírodní zdroje	19
2.2.4. Technologie	19
2.2.5. Obecné rozdělení ekonomického růstu	19
2.2.6. Růstové účetnictví	20
2.3. Bariéry ekonomického růstu	20
2.4. Meze růstu	21
3. METODIKA A HYPOTÉZY	23
4. PRAKTICKÁ ČÁST	24
4.1. Současný ekonomický stav v ČR a vývoj hlavních makroekonomických veličin	24
4.1.1. Popis a vývoj HDP	25
4.1.2. Popis a vývoj zaměstnanosti	27
4.1.3. Popis a vývoj obchodní bilance	29
4.1.4. Popis a vývoj inflace	31
4.1.5. Veřejné finance	33
4.1.6. Měna	34
4.1.7. Příjmy domácností	36

4.2. Vymezení hlavních determinantů ekonomického růstu v České republice	38
4.2.1. Posouzení vlivu práce na ekonomický růst ČR	39
4.2.2. Posouzení vlivu kapitálu na ekonomický růst ČR	43
4.2.3. Posouzení vlivu obchodní bilance na ekonomický růst ČR	45
4.2.4. Posouzení vlivu průměrné úrokové sazby na ekonomický růst ČR	47
4.2.5. Vymezení ostatních determinantů, které v současné době ovlivňují ekonomický růst a též mohou působit jako bariéry růstu	50
4.3. Posouzení ekonomického růstu vybraného regionu (Jihočeský kraj)	52
4.3.1. Charakteristika kraje	52
4.3.2. HDP Jihočeského kraje	53
4.3.3. Zaměstnanost a trh práce ve vybraném regionu	53
4.3.4. Posouzení vlivu kapitálu na ekonomický růst Jihočeského kraje	54
4.3.5. Posouzení vlivu (ne)zaměstnanosti na ekonomický růst Jihočeského kraje	56
5. ZÁVĚR	58
6. SUMMARY	62
7. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	63

1. ÚVOD

Ekonomický růst země je ovlivňován zdroji, které má k dispozici, jejich využitím, vnitřní politikou státu, ale i okolím v rámci globalizace. Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004, čímž splnila jeden ze svých hlavních polistopadových cílů. Tato skutečnost ovlivňuje dění v našem státě pozitivně i negativně.

Přínosem je bezesporu možnost volného pohybu osob, nově otevírající se trhy bez větších překážek, možnost čerpání dotací a spolurozhodování o dění na evropském kontinentě. Negativem pak je ohrožená konkurenceschopnost našich podniků, omezující opatření v podobě kvót.

Cílem bakalářské práce je přiblížit různé pohledy na ekonomický růst, jakým způsobem je měřen a do jaké míry je ovlivňován jednotlivými makroekonomickými ukazateli, které zdroje ekonomického růstu jsou hlavními determinanty.

Snaží se zmapovat vývoj jednotlivých makroekonomických veličin od roku 2000 po současnost. V jedné ze svých částí se věnuje regionu Jihočeský kraj a jeho rozvoji. V neposlední řadě se snaží zhodnotit současný ekonomický stav České republiky, stanovit bariéry, které by mohly pro Českou republiku v budoucnosti znamenat zpomalení ekonomického růstu.

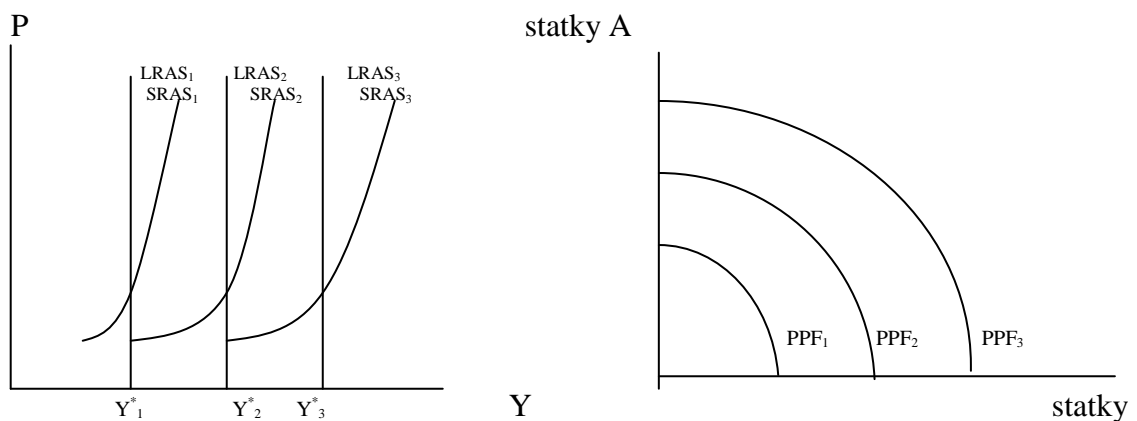
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1. Ekonomický růst

2.1.1. Různé pohledy na ekonomický růst

Helísek Mojmir (2) ve své knize uvádí, že ekonomický růst je dlouhodobou produkční schopností národního hospodářství. Při sledování růstu produktu je přitom zapotřebí rozlišovat, zda jde o zvýšení krátkodobé nebo dlouhodobé. V případě krátkodobého růstu se jedná o cyklické kolísání, u dlouhodobého růstu hovoříme právě o ekonomickém růstu. Obecně lze říci, že se jedná o dlouhodobý růst potenciálního produktu na jednoho obyvatele.

Obr. 1: Růst potenciálního produktu

Zdroj: Helísek, M., 2002

Pojem ekonomický růst se často používá jako synonymum vývoje skutečného reálného produktu (Helísek, 2000).

Dle Soukupa Jindřicha (6) lze ekonomický růst definovat jako zvyšování kapacity hospodářství k výrobě zboží a služeb, které lidé požadují. Objem zboží a služeb vyrobených za daný rok na území určitého státu měří HDP. Právě

prostřednictvím HDP získáváme informaci o ekonomické síle země. Postupem let dochází ke zvyšování množství a kvality dalších druhů zboží, životní úroveň obyvatel v České republice se zvyšuje. Pro HDP jsou typické krátké výkyvy – zvyšuje se, snižuje či stagnuje. Důležitý je ale především trend těchto změn.

2.1.2. Modely ekonomického růstu

Klasický model neuvažuje významnější růst množství kapitálu ani technický rozvoj. Pracuje se stejným množstvím a kvalitou půdy, předpokládá, že veškerá půda je již využívána. Jako jediný zdroj je v tomto modelu růst obyvatelstva. Tempo růstu se snižuje, snižuje se produkt na jednoho obyvatele, reálná mzda se blíží k životnímu minimu a postupně dochází k zastavení růstu obyvatelstva.

Neoklasický model vychází z neomezených kombinací kapitálu a práce. Může proto docházet k prohlubování nebo rozšiřování kapitálu prostřednictvím využití přebytečných úspor (2). U neoklasické teorie se uvažuje změna množství kapitálu, pracovní síly a půdy násobených jejich mezní produktivitou.

Nejznámější produkční funkcí je Cobb – Douglasova produkční funkce (Groligová, 2000):

$$Y = A * K^a * L^b$$

Kde:

A vyjadřuje produktivitu práce, kapitálu a odráží technologické změny.

a, b jsou koeficienty elasticity reálného důchodu ve vztahu k růstu množství kapitálu (K) a práce (L).

Dalším modelem neoklasického typu je model Roberta Solowa, který se zaměřuje především na úlohu úspor a technologických změn. Existuje zde předpoklad (3), že růst objemu kapitálu na pracovní sílu má jen částečný podíl na růstu, ale

primárním faktorem jsou technologické změny. Mimo jiné se zabývá produktivitou práce a kapitálovou přiměřeností.

Nová teorie ekonomického růstu vznikla v podstatě jako větev neoklasického modelu. Ekonomové se zabývají otázkou, co ovlivňuje bohatství národů, proč některé země rostou rychleji než druhé, jaká je úloha státu při růstu životní úrovně?

Přestože existuje celá řada modelů, žádný z nich není bezchybný (5). Ve světě je mnoho zemí, které disponují značnými zdroji, ale nejsou schopny je využít. Není zde žádný systém, chybí struktura podniků. Stará i nová teorie předpokládá maximální využití práce, kapitálu, technologií, ve skutečnosti je však známo, že se zdroji plýtvá. Co růst dlouhodobě ovlivňuje, je právní prostředí, ochrana vlastnických práv, politická struktura. Zjednodušená představa vypovídá o tom, že podmínkou pro dlouhodobý růst je nízký podíl státních výdajů na HDP, vždy vyrovnaný rozpočet, vysoký podíl státních investic a nízký podíl běžných výdajů na rozpočtu. Rozhodující pro růst je ve skutečnosti struktura daní a výdajů a způsob jejich užití.

2.1.3. Tempo růstu

Robert H. Frank (5) tvrdí, že tempo růstu je podmíněno produktivitou práce a podílem pracujících na celkovém počtu obyvatelstva. Reálný HDP na obyvatele je ukazatelem ekonomického blahobytu a má souvislost s celou řadou veličin, jakými jsou očekávaná délka života, zdravotní stav kojenců, gramotnost a další. Reálný HDP je používán jako měřítko životní úrovně v zemi a stupně jejího ekonomického rozvoje.

Hospodářský růst se nejčastěji měří tempem růstu nebo absolutním přírůstkem potenciálního produktu.

Vzorec při výpočtu tempa růstu s využitím potenciálního produktu:

$$g = (Y_1^* - Y_0^*) / Y_0^*$$

Y_0^* je potenciální produkt v základním roce

Y_1^* je potenciální produkt v následujícím roce

Vzorec při užití absolutního přírůstku potenciálního produktu:

$$g = Y_1^* - Y_0^*$$

Hospodářský růst, ekonomická síla a úroveň mezi sebou úzce souvisejí. Jakékoliv změny dlouhodobého charakteru ve vývoji hospodářského růstu mají následně vliv na ekonomickou sílu či úroveň. Vypovídací schopnost výše uvedeného může být velmi omezená v důsledku nerovnoměrného rozdělení důchodů. Proto sledujeme tempo růstu reálných mezd a další ukazatele.

2.1.4. HDP jako prostředek měření ekonomické aktivity

Významný impuls k rozvoji přesných ekonomických statistik dala druhá světová válka (5). V té době bylo zapotřebí mobilizovat ekonomické zdroje. HDP je základním měřítkem produkce statků v celé zemi. Bývá však kritiky zpochybňována, jelikož nebere v potaz vlivy ekonomického růstu na životní prostředí nebo vyčerpání přírodních zdrojů. Předmětem sporů jsou však i údaje o nezaměstnanosti.

Měření HDP

Definice říká (Frank, 2003): „HDP je tržní hodnota finálních statků vyrobených v zemi za dané časové období“(5). Tržní hodnoty umožňují spočítat mnoho různých statků vyrobených v ekonomice. Ale ne všechny statky se kupují a prodávají, což se jeví při výpočtu HDP jako nedostatek. Nezapočítává se např. neplacená práce v domácnosti,

avšak za peníze ano. Tomuto jevu říkáme jev paradoxní. Tyto činnosti neprochází trhem. Trhem ale neprochází ani zajištění bezpečnosti státu, doprava po dálnicích, vzdělání na státních školách. Tedy neexistují tržní ceny těchto statků. Do statistik HDP se započítávají náklady spojené s jejich poskytováním v jejich přibližné hodnotě.

Měření HDP obsahuje pouze ty statky, které jsou konečným výsledkem výrobního procesu, tzv. finální statky. Finální statky jsou spotřebovány konečným uživatelem, meziprodukty se nezapočítávají. Obtížné je klasifikovat kapitálový statek. Jedná se o statek s dlouhou životností, který je sám vyroben a pak se používá k výrobě jiných statků. Příkladem mohou být továrny, stroje. Neodpovídají tedy definici finálních statků, na druhé straně se však nespotebovávají hned, ale za dlouhou dobu, nejsou tedy ani meziprodukty. Ekonomové se však dohodli na jejich zahrnutí do měření HDP. Do HDP se z hlediska časového období zahrnují statky, vyrobené na území dané země v daném roce.

Uživatelé finálních statků se dělí do čtyř kategorií. Jsou jimi domácnosti, firmy, vláda a zahraniční sektor. Těmto čtyřem skupinám odpovídají čtyři výdajové složky: spotřeba, investice, vládní nákupy a čistý vývoz. Domácnosti spotřebovávají, firmy investují, vláda realizuje vládní nákupy a zahraniční sektor kupuje to, co země vyváží.

Měření výdajovou metodou

Výdaje na spotřebu zahrnují výdaje domácností (5). Jedná se o předměty dlouhodobé spotřeby, předměty krátkodobé spotřeby a služby. Investice jsou výdaje firem na nákup finálních statků. Firmy investují do fixního kapitálu, obytných budov a zásob. Vládní nákupy jsou nákupy finálních statků státními a místními vládami. Nezahrnují však transferové platby ani úroky placené z vládního dluhu. Čistým vývozem se rozumí rozdíl mezi vývozem a dovozem.

Vztah mezi HDP a výdaji je vyjádřen rovnicí:

$$Y = C + I + G + NX$$

C.....výdaje na spotřebu

I.....investice

G.....vládní nákupy

NX.....čistý vývoz

2.2. Zdroje ekonomického růstu

2.2.1. Lidské zdroje

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost výrazně ovlivňuje hospodářskou politiku. Soukup Jindřich (6) ve své knize přikládá důležitost skutečnosti, jak jsou firmy a jednotlivci motivováni k působení na pracovním trhu, jaká je poptávka a nabídka. Jednotlivci nabízejí firmám svoji práci. Ta je zdrojem jejich obživy. V popředí stojí rozhodnutí, zda disponibilní čas využije jednotlivec k práci nebo jiným způsobem. Rozhoduje se na základě výše přislíbené mzdy a objemu zboží, který si za ni může nakoupit, zatímco firma musí při svém chování zvažovat nejen náklady na mzdy, ale i skutečnost, jak se jí daří celkově na trhu. Obecně platí, že při nižších reálných mzdách jsou firmy ochotny zaměstnat více lidí. Může nastat problém, že ne všichni lidé jsou ochotni za tuto mzdu pracovat. Dochází tedy k převaze poptávky na pracovním trhu. Firmy se potýkají s nedostatkem pracovních sil, nabízí tedy mzdu vyšší, tu však nabízí i firmy konkurenční. Poptávka se vyrovnává s nabídkou.

Přirozená míra nezaměstnanosti

Téměř nikdo není po celý život zaměstnán. Firma, u které pracujeme, může ukončit svoji činnost, propouštět pro nadbytečnost. Může dojít k časové prodlevě mezi prací minulou a nástupem do práce následující. V tuto chvíli jsou tito lidé ekonomicky neaktivní.

Mezi ekonomicky neaktivní jedince můžeme řadit pracovníky jdoucí do starobního důchodu, absolventy škol, které bez praxe nikde nechtějí, jedince, kteří bez úspěchu hledají práci např. z důvodu nízké nabídky práce v regionu, v neposlední řadě i uchazeče o práci, kteří jsou mnohdy diskriminováni při výběru díky svému věku, pohlavím (Soukup, 2007). Existují ve společnosti i tací, kteří jednoduše pracovat nechtějí, a vyhovuje jim štedrost sociálního systému. Na druhé straně stojí např. ženy vracející se z mateřské dovolené, ty se stávají po návratu opět aktivními.

Nabízí se otázka, zda je jedinec schopen vykonávat jakoukoliv práci, zda má pro dané pracovní místo potřebnou kvalifikaci. Přestože dva jedinci mají kvalifikaci stejnou, jejich schopnosti se mohou hodně lišit. Většina jedinců přechází ze dne na den z jedné práce do druhé, zbylí, kterých je méně, zaměstnání opouští, aniž by měli nalezené nové. Získání nového jim může trvat delší čas.

Sezónní nezaměstnanost

Specifická je sezónní nezaměstnanost. Projevuje se především ve stavebnictví či zemědělství, kdy za chladného či jinak nepříznivého počasí nelze danou práci vykonávat. Do určité míry je možno řešit fondem nerovnoměrně rozvržené pracovní doby, kdy se využívá konta odpracovaných hodin zaměstnance.

Mobilita pracovníků

Mobilita pracovníků je u nás nízká. V určitých regionech dochází k útlumu některých oborů a přicházejí obory nové vyžadující technologický rozvoj. Rozmístění daných oborů ovlivňuje zaměstnanost, respektive nezaměstnanost regionu. (Ne)mobilita

souvisí s psychologickými faktory, jakými jsou pevná vazba k rodině, domovu, dále pak s nedostatkem volných bytů v oblasti zvýšené poptávky po práci, s vysokými náklady na cestovné apod.

2.2.2. Kapitálové zdroje

Investice

Investice jsou dalším komponentem HDP. Podíl investic na HDP je výrazně menší než spotřební výdaje domácností (6). Investice lze členit na:

Fixní investice – jde o investice do budov, strojů, zařízení, které financují firmy, jednak o investice domácností do nových bytů a domů. Charakteristickou vlastností fixních investic je opotřebení.

Změna stavu zásob – tj. rozdíl mezi stavem zásob na konci a začátku sledovaného období. Zásoby je možné chápat jako finální statky, které jsou určeny k prodeji nebo jako meziproduct určený pro další použití ve výrobě.

Kapitál je celková zásoba fyzického kapitálu k určitému časovému okamžiku. Je tvořen investicemi v minulosti. Investice zvyšují fyzickou zásobu kapitálu za časové období. Část nových investic musí být užita na nahrazení opotřebení kapitálu, vyjadřovaného odpisu.

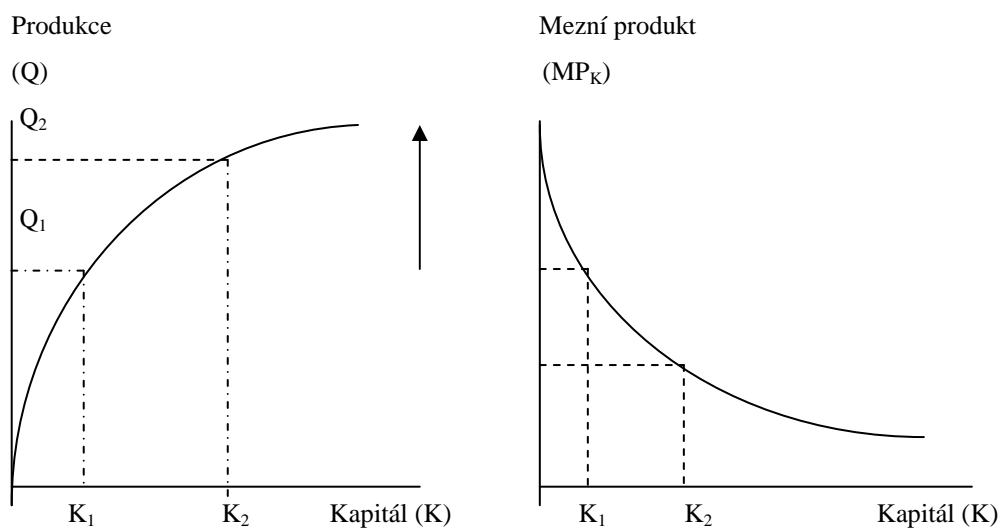
Obr. 2: Konečný stav kapitálu

$$\boxed{\text{Kapitál ke konci roku}} = \boxed{\text{Kapitál ke konci 1. roku}} - \boxed{\text{Opotřebení kapitálu ke konci 2. roku}} + \boxed{\text{Hrubé investice v průběhu 2. roku}}$$

Zdroj: Soukup, J., 2007

Optimální množství kapitálu v ekonomice je množství kapitálu, které v souhrnu považují soukromé firmy či domácnosti za optimální pro dosažení určité úrovně produkce. Produkci lze znázornit pomocí produkční funkce. Ta vychází ze skutečnosti, že množství produkce závisí na množství kapitálu. Ostatní vstupy se považují za neměnné. Mezní produkt kapitálu je přírůstek produkce způsobený zapojením dodatečné jednotky kapitálu. Pokud se mění zásoba kapitálu, posunujeme se po křivce produkční funkce a po křivce mezního produktu kapitálu. Pokud se změní množství práce, posune se celá křivka produkční funkce i křivka mezního produktu kapitálu, a to při růstu množství práce produkční funkce směrem nahoru a křivka mezního produktu kapitálu doprava. Při poklesu práce to bude u obou křivek naopak, jak znázorňuje následující schéma:

Obr.3: Produkční funkce a křivka mezního produktu kapitálu

Zdroj: Soukup,J.,2007

Investice a akciový trh

Firmy mohou svůj kapitál financovat z úvěrů anebo z vlastních zdrojů, tedy z prostředků akcionářů firem. Vlastník akcií má právo na podíl na současném a

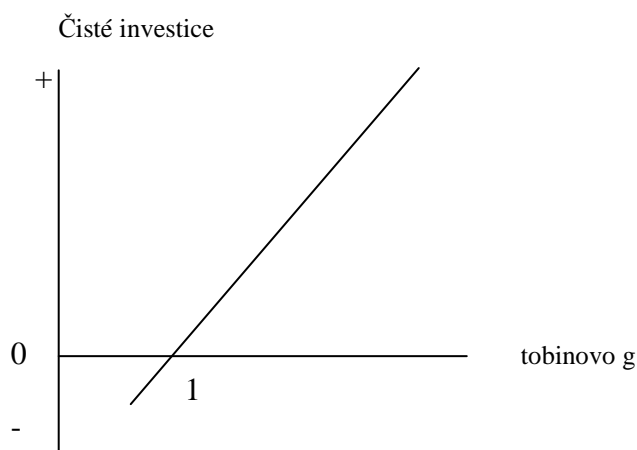
budoucím zisku firmy. Tento vztah udává, jak trh ohodnocuje současný majetek společnosti:

*Celkový počet akcií * tržní hodnota akcií = celková hodnota firmy odvozená z kapitálového trhu*

Vztah mezi výší investic a tržní cenou firmy, odvozenou z akciového trhu popsal J. Tobin (Soukup, 2007):

Tobinovo g: $g = \text{tržní hodnota firmy} / \text{reprodukční náklady firmy}$

Obr. 4: Závislost investic na velikosti Tobinova g

Zdroj: Soukup,J., 2007

$g > 1$ značí, že je výhodné nakoupit stroje, budovy

$g < 1$ značí, že by se jednalo o nevýhodné nákupy, firmy by zaplatily více, než by odpovídalo tržní hodnotě odvozené na akciovém trhu

Zásoby

Zásobami mohou být výrobky, které jsou uloženy ve skladech a jsou připravené k prodeji. Mohou to být meziprodukty v podobě materiálu a surovin, připravené k další výrobě. Část zásob si firmy plánují a chtějí držet, z důvodu plynulé výroby či pro pokrytí poptávky zákazníků. Tyto investice se nazývají investice plánované. K neplánovaným investicím dochází při neočekávaném vývoji prodeje firem. Typickou reakcí u zvýšení poptávky je prvotně pokrytí ze zásob, následné zvyšování výroby. U snížené poptávky pak dochází k nahromadění zásob a časem k omezení výroby. Z pohledu HDP jde o relativně malé položky, které vykazují vysokou kolísavost.

2.2.3. Přírodní zdroje

Přírodní zdroje jsou množství půd a nerostného bohatství, které má daná země k dispozici ke svému hospodaření. Důležitá je kvalita těchto zdrojů, úrodnost půdy, půda vhodná k osídlení, k rozvoji infrastruktury, kvalita nerostů, klimatické podmínky.

2.2.4. Technologie

K rozvoji technologií dochází nezávisle na chodu ekonomiky. Bezprostředně ovlivňují výrobu. Rozvoj může nabývat různých podob – kvalitnější školství nebo lékařská péče apod. Umožňuje vyšší produktivitu.

2.2.5. Obecné rozdělení zdrojů ekonomického růstu

Obecněji lze zdroje ekonomického růstu dělit na 2 skupiny (2), a to na zdroje kvantitativní, která značí extenzivní růst (nová místa práce, přírodních zdrojů a kapitálu), a kvalitativní (zvyšování kvalifikace pracovníků, kvalitnější přírodní zdroje, rozvoj technologické úrovně fixního kapitálu). Mluvíme o intenzivním růstu.

Technologické změny mohou být nezávislé na ekonomickém vývoji (exogenní) nebo vznikající pod vlivem pokroku (endogenní). Technologická změna ovlivňuje produktivitu výrobních faktorů, tj. schopnost daného výrobního faktoru vytvořit určité množství produkce. Množství kapitálu připadajícího na jednotku práce nazýváme kapitálovou vybaveností práce. Pokud dochází k růstu poměrů kapitálu a práce, dochází k prohlubování kapitálu. Pokud je poměr 0 %, znamená to totožný růst kapitálu i množství pracovní síly. Jedná se o rozšiřování kapitálu.

2.2.6. Růstové účetnictví

Významem jednotlivých zdrojů se zabývá růstové účetnictví. Jde o určení podílů těchto zdrojů na přírůstku produktu. Východiskem tohoto přístupu je neoklasická teorie rozdělování důchodu na bázi mezních produktivit jednotlivých faktorů.

$$\Delta Y/Y = K * MPP_K/Y * \Delta K/K + L * MPP_L/Y * \Delta L/L$$

Kde:

$\Delta K/K$ a $\Delta L/L$ představují tempo růstu kapitálu a práce

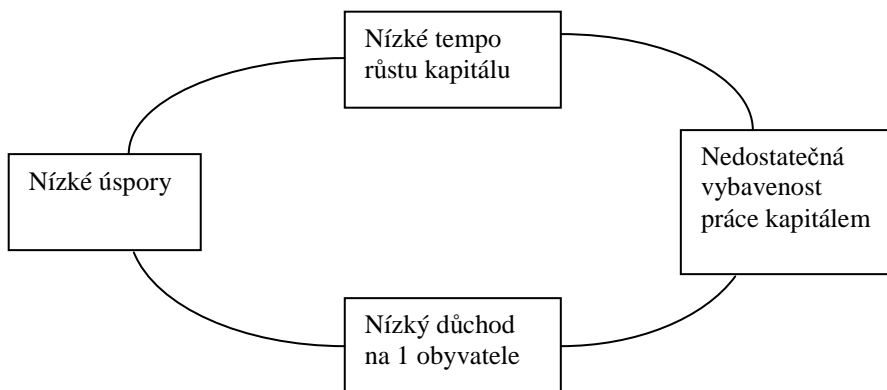
$K * MPP_K/Y$ a $L * MPP_L/Y$ představují podíl kapitálu a práce na vytvořeném důchodu (Y) v podmínkách dokonalé konkurence.

2.3. Bariéry ekonomického růstu

Faktický vývoj ekonomické úrovně (vývoj reálného produktu na 1 obyvatele) je závislý na prohlubování kapitálu, tj. na vývoji obyvatelstva (resp. práce) a na vývoji zásoby kapitálu či vývoji technologických změn.

Problematiku vývoje a nerozvinutosti ekonomické úrovně charakterizoval již Helísek Mojžíš (2002) prostřednictvím následujícího schématu (2):

Obr. 5: Bludný kruh nerozvinutosti

Zdroj: Helísek, M., 2000

Důvodem nízkého nebo dokonce záporného tempa růstu může být dle Roberta H. Franka (5) nepříznivý vývoj obyvatelstva. Klesá míra porodnosti a růst obyvatelstva se zpomaluje, délka života se prodlužuje. Dochází tedy ke stabilizované míře těchto dvou složek a tím až nulovému růstu populace. Nedostatečná zásoba kapitálových statků bývá považována za základní bariéru. Chybí tvorba úspor, dochází k únikům. Problémem zůstává kvalita pracovní síly, rozšířeným je tzv. únik mozků, tedy migrace kvalifikovaných pracovníků do zemí, které mají vyšší životní úroveň. Kromě ekonomických příčin působí i přírodní vlivy.

2.4. Meze růstu

Existují nějaké meze růstu?

Robert H. Frank (5) se ve své knize zabývá otázkou, zda ekonomický růst může trvat donekonečna. Je zde hrozba vyčerpání přírodních zdrojů, dýchatelného vzduchu, vody, zpomalení růstu populace a ekonomické expanze. Tento „černý scénář“ však předpokládá, že bude přibývat kouřících továren, aut zamořujících ovzduší. Ve skutečnosti však společnost provádí v tomto ohledu opatření a přistupuje pozvolna

k alternativním zdrojům. Navíc zde existuje jednoduchý ekonomický mechanismus: nedostatek jakéhokoliv zdroje vyvolá změnu jeho ceny a ta přiměje nabídku a poptávku, aby se s problémem vyrovnaly. Nutno však podotknout, že ne vše lze řešit efektivně tržními silami. Jsou zde velmi důležité celosvětové problémy, jakými jsou globální oteplování, ničení deštných pralesů. Jejich řešení vyžaduje dlouhodobou spolupráci ekonomických a politických institucí.

3. METODIKA A HYPOTÉZY

Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vymezit hlavní determinanty ekonomického růstu v České republice. Vedlejším cílem pak zaměřením se na vybraný region, v tomto případě Jihočeský kraj.

Technika sběru a zpracování dat

Data byla získávána ze statistik Českého statistického úřadu, údajů na portálech jednotlivých ministerstev, ekonomicky zaměřených portálech a studiem novinových článků i knih. Poté byla data roztržena a zjednodušena s využitím přehledných tabulek či grafů, které mají přiblížit vývoj jednotlivých makroekonomických ukazatelů od roku 2000 po současnost. Samotný závěr práce je věnován vlastnímu zhodnocení a stanovení hlavních bariér ekonomického růstu, následované návrhem na zlepšení.

Při analýzách jednotlivých dat bylo využito statistického programu STATISTICA, kde za pomoci regresí a korelací, byly určeny hlavní zdroje ekonomického růstu, určena míra variability jednotlivých časových řad. Zjištěná data byla zpracována do textu, schémat, tabulek a grafů na PC v prostředí Microsoft Word a Microsoft Excel 2003.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. Současný ekonomický stav v České republice a vývoj hlavních makroekonomických veličin

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Splnila tak jeden z nejvýznamnějších cílů polistopadové politiky, tj. „návrat do Evropy“. Tímto krokem se chtěla stát plnohodnotným státem tohoto společenství s možností využívání jistých výhod a hlavně právem na spolurozhodování o budoucím uspořádání a dění v Evropě, byť malým zastoupením.

Hlavními kroky, které k tomuto aktu Českou republiku vedly, byly a nadále jsou:

- Volný pohyb osob, svoboda studia a práce v zemích EU
- Volný pohyb služeb, zboží a kapitálu
- Lepší vymahatelnost práva
- Dotace od EU, hlavně pro zemědělství
- Společná měna

Nutno však podotknout, že se vstupem do EU nejsou spojena pouze pozitiva, ale i omezující opatření nebo negativní dopady v důsledku globalizace na Evropskou unii jako celek. Jak se situace v České republice pod taktovkou Evropské unie změnila, co se týče vývoje jednotlivých makroekonomických veličin a za nemalých zásahů střídajících

se vlád, se pokusím zmapovat v této části. Zkoumaným obdobím bude rok 2000 až po současnost, tedy část období před vstupem do EU a část po vstupu.

Makroekonomické ukazatele slouží k vytvoření celkového obrazu o dění v rámci jedné ekonomiky. Mezi nejznámější indikátory patří zejména HDP, zaměstnanost, obchodní bilance či inflace.

4.1.1. Popis a vývoj HDP

Hrubý domácí produkt vyjadřuje celkový objem finální produkce v peněžních jednotkách, vytvořené v určitém období výrobními faktory působícími na území dané země, bez ohledu na státní příslušnost jejich majitelů. Nominální produkt je produkt měřený v běžných tržních cenách. Změna velikosti nominálního produktu je závislá jak na změně fyzického objemu produktu, tak i na změně tržních cen v čase. Reálný produkt je produkt měřený ve stálých cenách, to je v cenách určitého zvoleného roku. Tímto způsobem vyloučíme změny v tržních cenách, k nimž v čase dochází. Potom změny velikosti reálného produktu jsou závislé pouze na změnách fyzického objemu produkce.

Za hlavní ukazatele vyjadřující výkonnost ekonomicky můžeme zařadit výši HDP nebo spíše jeho tempo růstu. Jako doplňkový ukazatel následně využívá HDP na 1 obyvatele, což je podíl HDP v běžných cenách a středního stavu obyvatel v příslušném roce.

Tab. 1: Vývoj HDP v ČR od roku 2000

ROK	HDP v mld. Kč (b. c.)	HDP- Kč/obyv. (b. c.)	Tempo růstu v % (meziroční změna)
2000	2 189,2	213 110	3,6
2001	2 352,2	230 064	2,5
2002	2 464,4	241 593	1,9
2003	2 577,1	252 617	3,6
2004	2 814,8	275 770	4,5
2005	2 987,7	291 938	6,4
2006	3 231,6	314 765	6,4
2007	6,5

Zdroj: ČSÚ

V tabulce č. 1 je uveden HDP jak v mld. v českých korunách (2. sloupec), tak i jako meziroční změna (poslední sloupec).

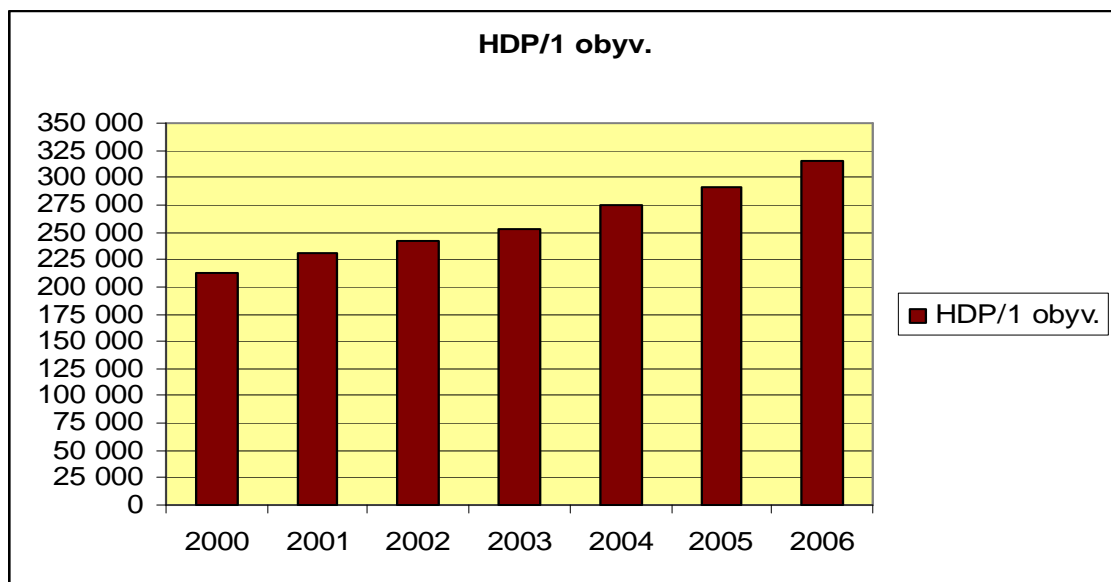
Rok 2005 až 2007 se vyznačuje silným ekonomickým růstem. K příznivému vývoji v roce 2007 došlo především díky vývoji směnných relací. Značně se zvýšil podíl aktivního salda zahraničního obchodu na HDP. Na celkové hodnotě HDP se v roce 2007 snížil podíl výdajů na konečnou spotřebu, zejména domácností, přírůstek jejich výdajů byl vyšší než přírůstek disponibilního důchodu. Podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu k hodnotě HDP se mírně zvýšil.

Výrazným faktorem růstu HDP v roce 2005 oproti letům předchozím byla skutečnost, že se méně spotřebovalo a akumulovalo, než bylo vytvořeno ekonomikou. Vysoce pozitivně působil vliv zahraničního obchodu, který v tomto roce prošel expanzí. Méně intenzivní vliv byl na straně výdajů domácností na konečnou spotřebu i výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu.

Po roce 2002, kdy HDP příliš nerostlo, se situace vylepšila v následujícím roce. Nejrychleji rostoucí složkou HDP v roce 2003 byla spotřeba domácností, která se meziročně zvýšila o 5,5 %. Její značně pozitivní vliv na vývoj HDP byl podpořen

růstem disponibilních důchodů domácností. Běžné výdaje vlády a neziskových institucí za rok stagnovaly.

Obr. 6: Grafické znázornění vývoje HDP na 1 obyvatele

Zdroj: ČSÚ

Pokud se podíváme na HDP na obyvatele, je zřejmé, že ekonomická úroveň České republiky se neustále zvyšuje, kdy se HDP na obyvatele v paritě kupní síly se již blíží 80 % Evropské unie.

4.1.2. Popis a vývoj zaměstnanosti (nezaměstnanosti)

Ukazatel nezaměstnanosti nám zobrazuje jaký podíl nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel.

Tab. 2: Přehled vývoje jednotlivých měř nezaměstnanosti

ROK	Míra registrované nezaměstnanosti (průměr v %)	Obecná míra nezaměstnanosti (průměr v %)	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (průměr v %)
2000	9,02	8,8	4,1
2001	8,54	8,1	4,2
2002	9,15	7,3	3,7
2003	9,90	7,8	3,8
2004	10,24	8,3	4,2
2005	8,97	7,9	4,2
2006	8,13	7,1	3,9
2007	6,62

Zdroj: ČSÚ

Prvním sloupcem je „míra registrované nezaměstnanosti“, jedná se o podíl počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce a disponibilních pracovních sil. V druhém sloupci nalezneme data o obecné míře nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti je počítána jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle.

Nezaměstnanost je ústřední problém ekonomiky. Je-li vysoká, znamená to, že dochází k mrhání zdroji, a důchody domácností jsou nízké.

Míra zaměstnanosti v posledních 3 letech roste. V roce 2007 dosáhla svého maxima za posledních 11 let. Zvýšil se podíl pracujících absolventů středních škol s maturitou a absolventů vysokých či vyšších škol. Tato skupina pracujících přispěla k celkovému přírůstku podílem 90,2 tisíc osob. Ke zvýšení zaměstnanosti docházelo i v podnikatelském sektoru, z pohledu jednotlivých odvětví se projevila nejvíce v odvětví nemovitostí, pronájmech, finančních zprostředkování a dopravy. S vyšším stupněm vzdělání byl i větší meziroční pokles nezaměstnanosti. V tomto důsledku klesla rezerva potencionálních pracovních sil.

V roce 2005 došlo v souladu se zvyšováním ekonomické výkonnosti základních odvětví k poklesu nezaměstnanosti a zvýšení zaměstnanosti. Tato skutečnost pozitivně působila i na změny v dlouhodobé nezaměstnanosti, která se nepatrně snížila. Mezi

nezaměstnanými převládaly ženy – jejich počet se sice snížil ale ne takovou měrou jako u mužské populace.

Z hlediska zaměstnanosti, tedy jejího vývoje byl specifický rok 2004. V tomto roce došlo k většímu úbytku podnikatelů, k výraznému zvýšení dlouhodobé nezaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 29 let. Pokles míry zaměstnanosti a růst míry nezaměstnanosti se uskutečnil za účasti zvýšení výkonnosti ekonomiky. Nabídka pracovních sil na trhu práce byla relativně vysoká (silné ročníky).

4.1.3. Popis a vývoj obchodní bilance

Obchodní bilance je vztah mezi celkovou hodnotou vývozu a dovozu zboží mezi domácí ekonomikou a zahraničím. Jedná se o oblíbený ukazatel výkonnosti ekonomiky v mezinárodním obchodě. Obchodování se zahraničím však lépe postihuje samotný běžný účet, protože kromě pohybu zboží zahrnuje i pohyb služeb (bilance služeb), čisté investice a transfery. Je-li hodnota vývozu větší než hodnota dovozu, je bilance aktivní, v opačném případě je pasivní, při jejich rovnosti jde o vyrovnanou obchodní bilanci.

Tab. 3: Obchodní bilance ČR od roku 2000

ROK	Obchodní bilance v mil. Kč (b. c.)
2000	-120825
2001	-117415
2002	-70811
2003	-69793
2004	-26438
2005	38624
2006	39761
2007	84955

Zdroj: <http://www.financninoviny.cz>

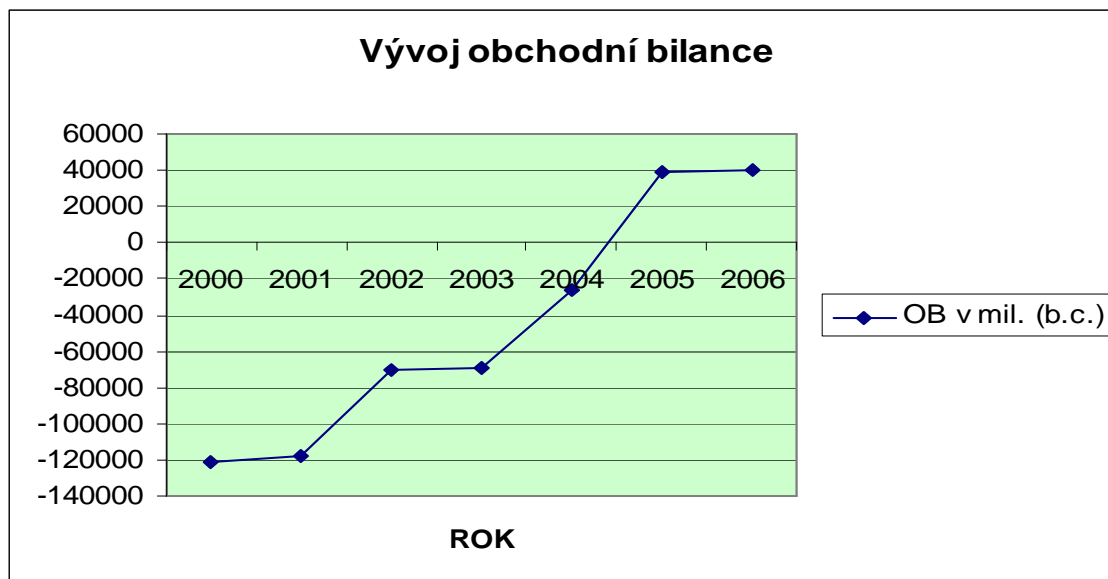
Export a import se řídí společnou obchodní politikou EU, obchodně politickými opatřeními jiných zemí, licenčními právy a v neposlední řadě úmluvami oblasti obchodu a hospodářské spolupráce. Česká republika se snaží o podporu exportu tak, aby české podnikatelské subjekty obstály v konkurenčním boji.

V roce 2007 se zdvojnásobil přebytek obchodní bilance oproti roku předchozímu. Pozitivní vliv měla směnná relace. Jako jediná z nových zemí EU má ČR kladnou obchodní bilanci. O 1/3 se zvětšil převis vývozu služeb nad jejich dovozem, k velkému odlivu peněz docházelo za zahraničními pracovníky a dividendy vyplacené zahraničním vlastníkům firem v ČR představovaly 109 mld. Cenová konkurenceschopnost české ekonomiky se snížila díky růstu indexu reálného efektivního kurzu koruny.

Přelomovým rokem v zahraničním obchodu byl rok 2005, kde transakce uskutečňované v tomto roce vedly ke zlepšení obchodní bilance. Nejvíce docházelo k obchodům se stroji a dopravními prostředky. Na straně pasiv nejvíce podražil dovoz nerostných surovin v podobě minerálních paliv, maziv a příbuzného materiálu.

Meziroční snížení obchodní bilance v roce 2002 bylo vyvoláno 78,1 % poklesem dovozu a pouze 21,9 % snížením vývozu, což se promítlo do nižšího pasivního salda zahraničního obchodu.

Obr. 7: Grafické znázornění vývoje obchodní bilance

4.1.4. Popis a vývoj inflace

Inflaci chápeme jako růst cenové hladiny. Cenová hladina je vlastně "průměrná cena zboží". Pro měření inflace je nejčastěji používán index spotřebitelských cen.

Tab. 4: Míra inflace v období 2000 – 2007

ROK	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
míra inflace v % (meziroční změna)	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8

Zdroj: Ministerstvo financí

Ve sledovaném období byla inflace relativně stabilní. Hodnota roku 2000 byla především zapříčiněna zvýšením cen potravin, v roce 2001 pak zvýšením cen ropy na světových trzích a vývojem kurzů. Na vyšší inflace v roce 2002 měly vliv zejména zvýšení regulovaného nájemného, změny spotřebních daní a úprava sazeb nepřímých daní u služeb, pohostinství a ubytovacích služeb (přechod z vyšší sazby do nižší). Ke snížení cen u těchto služeb však nedošlo.

Rok 2003 znamenal atypický vývoj. Za jeden z hlavních zdrojů je považováno postupné odeznívání nadměrného posílení koruny. V tomto období poklesly dovozní ceny, vzácným jevem byl i pokles cen elektřiny.

Rok 2004 byl obdobím změn v oblastech regulace cen, daňových úprav a jiných administrativních opatřeních, právě tyto skutečnosti měly vliv na celkový přírůstek spotřebitelských cen.

O inflaci v roce 2005 se nejvíce zapříčinilo zvýšení ceny bydlení, vody, energie, paliva, taktéž poštovních služeb či telekomunikací.

V roce 2006 se nejvíce podílely k meziročnímu růstu ceny energetických surovin (zemního plynu, elektřiny). Do určité míry pomohlo navýšení i dvojí zvýšení úrokových sazeb. Protiinflačně působil pokles cen především u vybavení domácností.

K akceleraci pohybu v roce 2007 přispěly zejména vzrůstající ceny potravin, jejichž nárůst byl dvojciferný. Významný byl též vzrůst cen pohonných hmot. Dopad do spotřebitelských cen byl zčásti kompenzován posilováním koruny. Na růstu se podílely i zvyšující se mzdové náklady. K zrychlení růstu cen průmyslových výrobců přispěl meziroční růst dovozních cen ropy. Stejná skutečnost se projevila i u zemědělských výrobců, a následně do cen výrobců potravinářského průmyslu.

Mezi další makroekonomické ukazatele patří veřejné finance, měna a měnový kurz, příjmy domácností či úroková míra.

4.1.5. Veřejné finance

Do státního rozpočtu plynou příjmy nenávratné (daňové, nedaňové) a návratné (emise dluhopisů, bankovní úvěry). Ze státního rozpočtu plynou transferové platby domácnostem, výdaje do školství či zdravotnictví, výdaje v podobě subvencí či vyplacený úrok z veřejného dluhu.

Ke srovnání výše rozpočtů a jejich sald jsou používány relativní ukazatele:

- poměr výdajů rozpočtu k HDP - bývá často používán k vyjádření míry vládní intervence
- poměr salda rozpočtu k HDP - je např. kritériem EU, max. 3 % HDP

Tab. 5: Fiskální ukazatele

ROK	VD v mld. Kč	VD (přebytek)/HDP v %	saldo SR (mld. Kč)	saldo SR/HDP (%)	státní dluh (mld. Kč)	státní dluh/H DP (%)
2000	-81,5	-3,7	-46,1	-2,1	289,3	13,2
2001	-135,0	-5,7	-67,7	-2,9	345,0	14,7
2002	-166,8	-6,8	-45,7	-1,9	395,9	16,1
2003	-170,6	-6,6	-109,1	-4,2	493,2	19,1
2004	-83,3	-3,0	-93,7	-3,3	592,9	21,1
2005	-105,7	-3,5	-56,3	-1,9	691,2	23,1
2006	-95,0	-2,9	-97,6	-3,0	802,5	24,8
2007	-66,4

Zdroj: ČSÚ

Ze statistického hlediska je zajímavý rok 2003. V tomto roce nedaňové a kapitálové příjmy i přijaté dotace meziročně značně poklesly. K financování celkového plánovaného schodku státního rozpočtu se předpokládalo z velké části (rozhodující míře) vydání státních dluhopisů podle zvláštního předpisu, přijaté dlouhodobé úvěry. Tohoto nebylo dosaženo v požadované výši.

Rok 2005 vykazoval, co se týče schodku, meziročně lepší výsledek než v roce 2004 (o 37,3 mld.) Tento jev souvisel se zvýšením výkonu ekonomiky, zejména vytvořením zdroji (hrubé přidané hodnoty). Na lepším výsledku se podílely i přijaté dotace, které se zvýšily ve sledovaném období 3,6 násobně. Nejvíce rostly rozpočtové výdaje na platy či kapitálové zdroje.

V roce 2006 došlo sice ke zhoršení a prohloubení schodku v důsledku nižších výběrů přímých daní a vyšší dynamiky výdajů, nicméně v roce 2007 stát hospodařil lépe a to i oproti předpokladům.

Schodek státních financí, jako klíčová složka deficitu vládního sektoru, v trendu neklesá, ale kolísá. Vykazuje tedy nevyrovnanost.

4.1.6. Měna

Česká koruna v průběhu předešlých let rapidně posílila. Profituje především z přebytkové obchodní bilance a v důsledku otevřenosti české ekonomiky a propojení s ekonomikami EU. Právě s těmito ekonomikami realizuje Česká republika více než 80 % svého zahraničního obchodu.

Tab. 6: Průměrný vývoj měnových kurzů (CZK/EUR, CZK/USD)

ROK	CZK/EUR	CZK/USD	nom. efekt. kurz v % (meziroční změna)	reál. efekt. kurz v % (meziroční změna)
2000	35,610	38,590	1,2	12,4
2001	34,083	38,038	4,3	-13,6
2002	30,812	32,736	11,4	9,5
2003	31,844	28,227	-0,5	2,2
2004	31,904	25,701	-0,4	3,1
2005	29,784	23,947	6,2	4,7
2006	28,343	22,609	5,0	2,3
2007	27,762	20,308	1,9	3,4

Zdroj: ČSÚ

Nominální efektivní kurz koruny uvádí zhodnocení či znehodnocení národní měny vůči koši vybraných měn za určité období proti základnímu období (rok 2005). Reálný efektivní kurz koruny je jedním z indikátorů vývoje mezinárodní konkurenceschopnosti země a obecně se jím rozumí různé míry relativních cen nebo nákladů vyjádřené v určité měně. Obě hodnoty jsou uvedeny v procentech a jedná se o meziroční změnu.

U obou zmiňovaných měn můžeme vidět propad kurzu. Konkrétně u CZK/EUR pořídíme 1 Euro o cca 7,85 Kč levněji nežli v roce 2000, u CZK/USD rozdíl představuje cca 18,30 Kč. Měnový kurz je ovlivněn změnami v mezinárodním obchodě. Pokud např. poklesne dovoz z USA, poklesne i poptávka po americkém dolaru a sníží se tak poměr Kč/USD, tedy dojde ke znehodnocení Kč oproti USD.

Ze silné koruny se radují obzvláště domácnosti, které si tak mohou dopřát např. podstatně levnější elektroniku či výhodně cestovat. Naopak tato skutečnost působí těžkosti vývozcům, kteří počítali s jistými zisky, kterých díky posilující koruně zajisté nedosáhnou.

4.1.7. Příjmy domácností

Průměrná hrubá měsíční mzda je mzda na fyzické osoby, bez přihlédnutí k délce odpracované doby. Představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Index reálné mzdy je podíl indexu průměrné hrubé měsíční nominální mzdy a indexu spotřebitelských cen za shodné období.

Tab. 7: Příjmy domácností v jednotlivých letech

ROK	Průměrná hrubá nominální mzda v % (meziroční změny)	Průměrná reálná mzda v % (meziroční změny)	Průměrný starobní důchod /průměrná mzda v % (meziroční změny)
2000	6,4	2,4	44,2
2001	8,7	3,8	43,4
2002	7,3	5,4	43,5
2003	6,6	6,5	42,2
2004	6,6	3,7	40,6
2005	5,3	3,3	41,1
2006	6,4	3,8	41,0
2007

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Přestože výše nominální průměrné mzdy stoupá, v porovnání za jinými unijními státy zaostáváme. Reálná síla mezd by měla být podložena výkonem a silou ekonomiky. Průměrná hrubá nominální mzda se zvýšila v roce 2006 oproti roku předchozímu o více než 1 %. Důležitější je ale především vzestup průměrné reálné mzdy, k němuž dochází

však jen pozvolna. Silněji se také projevují mzdové rozdíly mezi vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem a ostatními skupinami ve společnosti.

Průměrný starobní důchod představuje 41 % průměrné mzdy. Ke snížení hodnot dochází pozvolna a nepředstavuje tudíž větší změnu, avšak v souvislosti se zvyšující se inflací může představovat významnější pokles kupní síly dané skupiny obyvatelstva.

V posledních letech stoupá počet studentů na vysokých školách. Přesto i nadále trpíme nedostatkem vysokoškolsky vzdělaných lidí. Např. v porovnání se sousedním Německem zaostáváme v počtu studentů na vysokých školách, tato skutečnost se ale dá do určité míry vysvětlit místními úlevami v sociální oblasti. Pozitivní je fakt, že trvale dochází ke snižování počtu lidí se základním vzděláním.

Tab. 8: Přehled dosaženého stupně vzdělání – porovnání roku 2000 a 2008

Počet absolventů v daném roce	Rok 2000	Rok 2008
Základní	9 038	16 700
Vyučení	11 197	21 750
Středoškolské	14 164	26 300
Vysokoškolské	22 258	43 750

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

4.2. Vymezení hlavních determinantů ekonomického růstu v České republice

Druhá část se zabývá hledáním hlavních determinantů ekonomického růstu z pohledu na zdroje růstu a to za pomoci regresní a korelační analýzy. Pro rozbor byl vybrán model neoklasického růstu $Y = f(K, L)$. Jde zde o produkční funkci, kde výše potenciálního produktu je určena úrovní technologie a množstvím zapojených výrobních faktorů kapitálu a práce. Technologický pokrok je brán jako neutrální, neboť zvyšování úrovně používané technologie působí stejnou měrou na produkt práce i kapitálu.

Vysvětlení některých pojmů programu STATISTICA CZ

Index korelace (R) představuje míru závislosti ve vzájemném vývoji dvou časových řad. Hodnoty blíží se k 0 vyjadřují, že obě sledované časové řady mají zcela opačné směry v jejich časovém vývoji (jsou nezávislé, hodnota 0 značí absolutní nezávislost). Hodnoty blíží se 1 prozrazují, že časové řady se vyvíjejí téměř shodně z hlediska stejných pohybů a vykazují stejnou relativní míru ve vzájemném vývoji. Index determinace (R^2) udává, z kolika % variabilita nezávisle proměnné vysvětluje variabilitu závisle proměnné. Kladná hodnota regresního koeficientu (sloupec „B“ řádek druhý) znamená, že s růstem nezávisle proměnné roste i hodnota závisle proměnné. Záporná hodnota regresního koeficientu vyjadřuje pokles závisle proměnné při růstu hodnot nezávisle proměnné. Za závisle proměnnou byla pro účely této práce zvolena státní produkce, tedy HDP.

4.2.1. Posouzení vlivu práce na ekonomický růst České republiky

Jedním z hlavních zdrojů růstu je výrobní faktor práce. V následující části byl zjišťován vztah mezi růstem produktu a výši zaměstnanosti či produktivity práce.

Posouzení vlivu zaměstnanosti na HDP

První posouzení je orientováno na zvyšování zaměstnanosti a její vliv na hrubý domácí produkt České republiky.

Tab. 9: HDP ČR a zaměstnanost

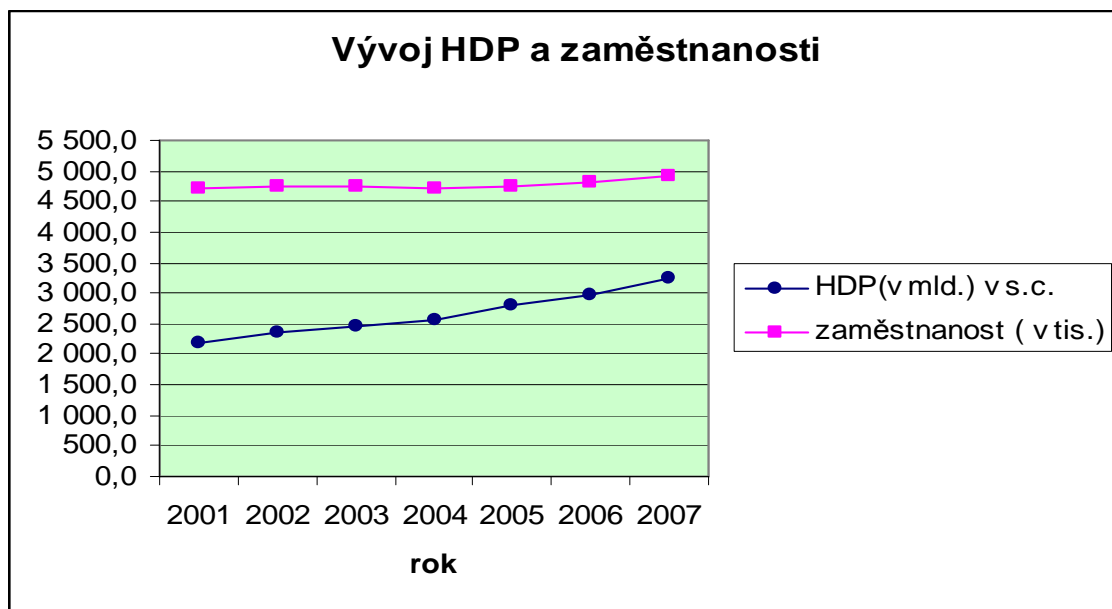
ROK	HDP v mld. (s. c.)	Zaměstnanost (v tis.)
2001	2 189,2	4728
2002	2 352,2	4765
2003	2 464,4	4733
2004	2 577,1	4707
2005	2 814,8	4764
2006	2 987,7	4828
2007	3 231,6	4918

Zdroj: ČSÚ

Vývoj zaměstnanosti v České republice je příznivý (dle údajů z tab. 9 se zvýšila zaměstnanost od roku 2001 o téměř 200 tisíc pracujících). Pokud se daří ekonomice (HDP roste tak, jako v předchozí tabulce), je i využití lidských zdrojů intenzivnější. Vývoj je však citlivý na změny podmínek na zahraničních trzích, proto je zapotřebí na výkyvy v nabídce a poptávce po kvalifikované pracovní síle reagovat účinnými programy.

V následujícím grafu je zobrazen vývoj HDP a zaměstnanosti v České republice

Obr. 8: Grafické znázornění vývoje HDP a zaměstnanosti

Obr. 9: Výsledky korelace a regrese

Korelace (Tabulka1)
 Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$
 N=7 (Celé případy vynechány u ChD)

Proměnná	HDP	Zam
HDP	1,00	0,84
Zam	0,84	1,00

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP (Tabulka1)
 $R = ,84228461$ $R^2 = ,70944337$ Upravené $R^2 = ,65133204$
 $F(1,5) = 12,208$ $p < ,01739$ Směrod. chyba odhadu : 218,24

N=7	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
Abs. člen			-17696,3	5826,474	-3,03723	0,028842
Zam	0,842285	0,241063	4,3	1,219	3,49404	0,017395

Index korelace 0,84 značí vysoký stupeň korelační závislosti, tj. uvedené časové řady se vyvíjely téměř shodně. Ovšem k posouzení byl použit malý vzorek dat. Při posouzení vztahu mezi státní produkcí a zaměstnaností byla zjištěna skutečnost, kdy hodnota indexu determinace se pohybuje na úrovni $R^2 = 0,71$. Z uvedeného vyplývá, že 71 % variability hodnot zaměstnanosti v daném souboru vysvětluje variabilitu hodnot HDP pomocí zvoleného regresního modelu. Hodnota regresního koeficientu je kladná, tj. s růstem zaměstnanosti roste i hodnota HDP. Lze tedy usoudit, že zaměstnanost je jedním ze základních zdrojů růstu výkonnosti České republiky.

Posouzení vlivu produktivity na HDP

Dalším posuzovaným faktorem byla produktivita práce tedy její růst.

Tab. 10: Produktivita práce a HDP na 1 obyvatele

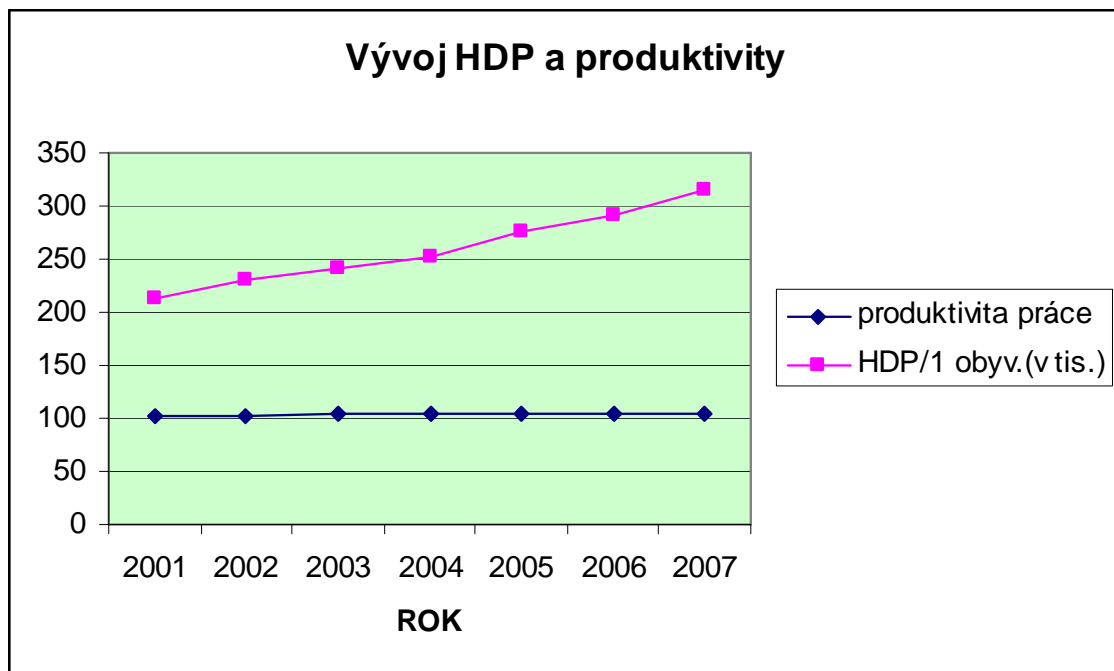
ROK	produktivita práce	HDP Kč/obyv.
2001	102,1	213 110
2002	101,1	230 064
2003	104,3	241 593
2004	105,1	252 617
2005	105,1	275 770
2006	104,9	291 938
2007	104,2	314 765

Zdroj: ČSÚ a <http://www.finance.cz>

Z tabulky č. 10 je patrný růst hrubého domácího produktu na 1 obyvatele. HDP však bude zřejmě taženo jiným ukazatelem. Přestože se produktivita práce z dlouhodobého hlediska zvyšuje, rok 2006 a 2007 mluví o opaku. Důvodem nižší produktivity práce může být především vysoká nemocnost, která patří v Evropě k jedné z nejvyšších. Růst produktivity práce se také opírá především o zdokonalování strojů,

výrobních zařízení, technologií a organizace výroby. Nejvyšší roční přírůstky vykázala produktivita v letech 2003 a 2004.

Obr. 10: Grafické znázornění vývoje HDP a produktivity

Obr. 11: Výsledky korelace a regrese

Korelace (Tabulka1)
 Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$
 N=7 (Celé případy vynechány u ChD)

Proměnná	Produkt.	HDP/1 obyv.			
Produkt.	1,00	0,64			
HDP/1 obyv.	0,64	1,00			

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP/1 obyv. (Tabulka1)
R= ,63918569 R2= ,40855835 Upravené R2= ,29027002
F(1,5)=3,4539 p<,12221 Směrod. chyba odhadu : 30,290

	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
N=7						
Abs.člen			-1240,44	807,4222	-1,53630	0,185065
Produkt.	0,639186	0,343931	14,45	7,7757	1,85847	0,122210

Index korelace (0,64) poukazuje na střední stupeň statistické závislosti. Index $R^2 = 0,41$ udává, že ze 41 % variabilita produktivity práce vysvětluje variabilitu státní produkce. Regresní koeficient naznačuje, že je zde možné najít vztah, kdy růst produktivity práce zvyšuje výkonnost ekonomiky. Uvedený model se ale ukázal jako nevýznamný tzn. pro lepší vypovídací schopnost je nutné mít větší objem dat. Další růst produktivity práce je možné podpořit investicemi do lidských zdrojů a celoživotního vzdělávání.

4.2.2. Posouzení vlivu kapitálu na ekonomický růst v České republice

Za druhý zdroj růstu je posuzován kapitál, tzn. rozšiřování kapitálové vybavenosti.

Posouzení vlivu tvorby fixního kapitálu na HDP

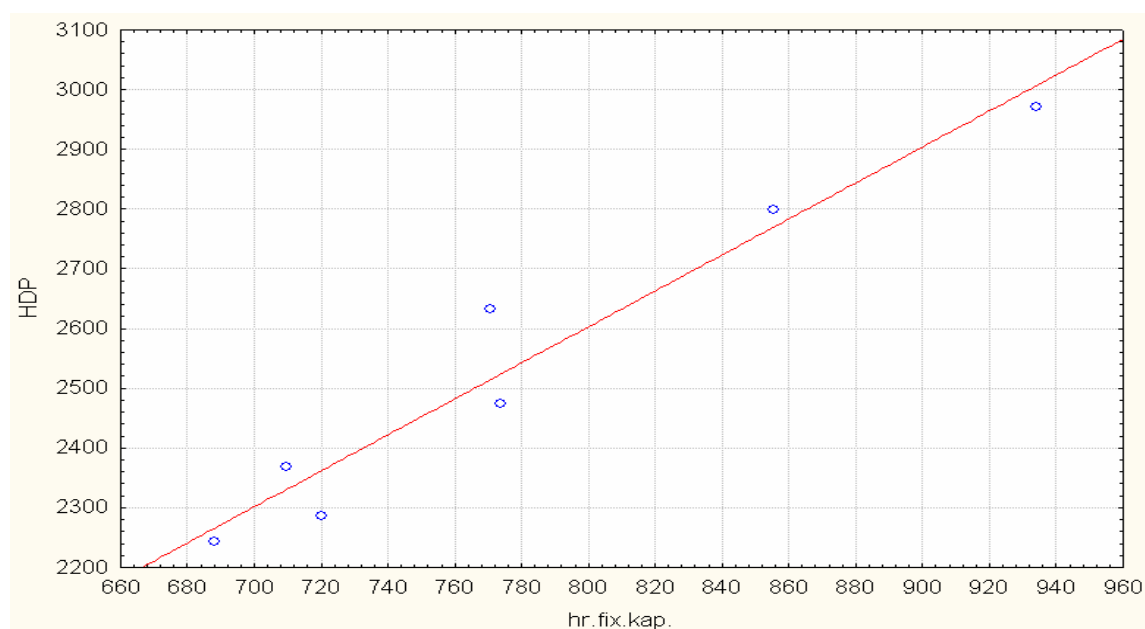
Tab. 11: HDP a tvorba hrubého fixního kapitálu od roku 2000

ROK	HDP (v mld.) Kč	Tvorba hrubého fixního kapitálu (mld.)
2000	2 189,2	688
2001	2 352,2	720
2002	2 464,4	709,6
2003	2 577,1	773,9
2004	2 814,8	770,9
2005	2 987,7	855,4
2006	3 231,6	934

Zdroj: ČSÚ

V tabulce č. 11 je zmapován vývoj státní produkce a tvorba hrubého fixního kapitálu. Obě veličiny mají rostoucí trend. To, že firmy investují do dlouhodobých investičních celků a zejména nových technologií, dokazuje položka „tvorba hrubého fixního kapitálu“. Z věcného hlediska se nejvíce investuje do staveb, dopravních prostředků, a v současné době nelze opomenout stále vzrůstající investice do obydlí. Hodnota hrubého domácího produktu byla dosažena výsledkem protichůdného vlivu kapitálu a práce. Vliv růstu kapitálu byl tak částečně kompenzován poklesem práce (produktivity).

Obr.12: Grafické znázornění vývoje HDP a tvorby hrubého fixního kapitálu

Obr. 13: Výsledky korelace a regrese

Korelace (Tabulka1)	
Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000	
N=7 (Celé případy vynechány u ChD)	
Proměnná	HDP Fix. kap.
HDP	1,00 0,96
Fix. kap.	0,96 1,00

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP (Tabulka1)
R= ,95950700 R2= ,92065367 Upravené R2= ,90478441
F(1,5)=58,015 p<,00062 Směrod. chyba odhadu : 114,05

	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
N=7						
Abs.člen			-476,721	414,0127	-1,15147	0,301609
Fix. kap.	0,959507	0,125973	4,027	0,5287	7,61675	0,000620

Z tabulek je možno vypočítat velmi vysoký stupeň korelační závislosti ($R = 0,96$). Hodnoty prozrazují, že se časové řady vyvíjejí shodně. Z hodnoty indexu determinace můžeme usoudit, že míra variability tvorby hrubého fixního kapitálu vysvětluje variabilitu HDP a to z 92 %. Je tedy zřetelné, že tvorba hrubého fixního kapitálu je základním zdrojem výkonnosti české ekonomiky. Tento faktor velmi determinuje dynamiku potenciálního produktu.

4.2.3. Posouzení vlivu obchodní bilance na ekonomický růst České republiky

Jako dodatečný ukazatel, který by mohl mít velký vliv na zvyšující se výkonnost ekonomiky, byl analyzován vliv zahraničí, tzv. zahraničního obchodu.

Tab. 12: Obchodní bilance a státní produkce

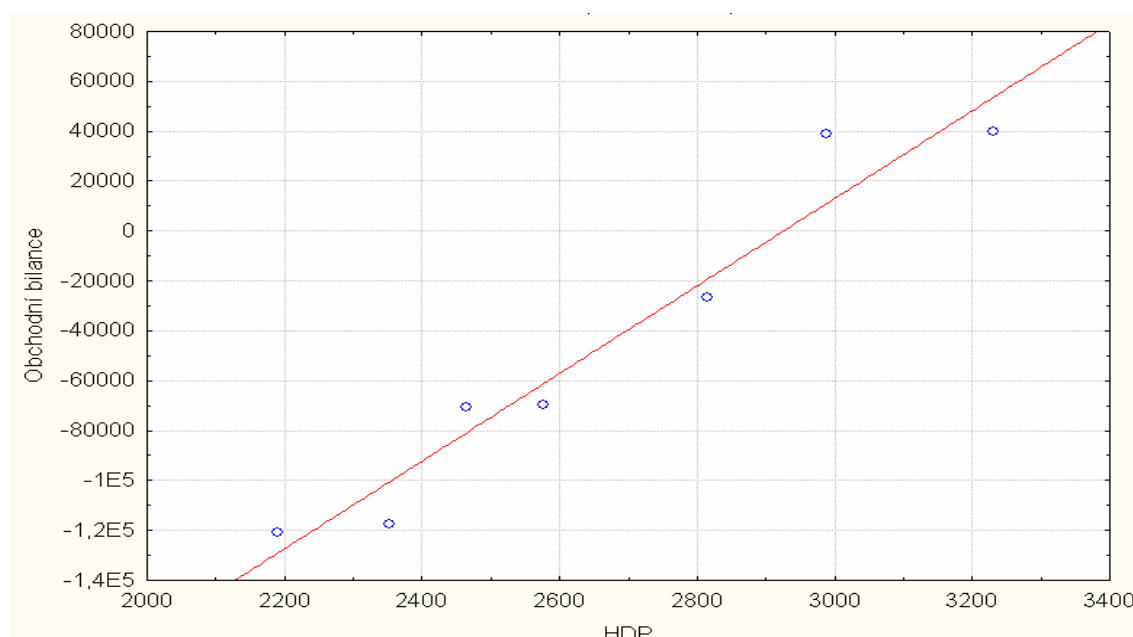
ROK	OB v mil. Kč (b.c.)	HDP (mld.)
2000	-120825	2 189,2
2001	-117415	2 352,2
2002	-70811	2 464,4
2003	-69793	2 577,1
2004	-26438	2 814,8
2005	38624	2 987,7
2006	39761	3 231,6
2007	84955	..

Zdroj: ČSÚ

Obchodní bilance je od roku 2005 přebytková. V loňském roce (2007) došlo k rekordnímu přebytku zahraniční obchodní bilance ČR, v porovnání s rokem 2006 byl dvojnásobný. Jedním z nejsilnějších vlivů, které se na této skutečnosti podílely, byly přímé zahraniční investice. Dovoz České republiky byl odlehčen rostoucím kurzem koruny. K největšímu vývozu dochází v oblasti elektrotechniky a automobilovém průmyslu.

Pro lepší interpretaci bylo následně použito bodového grafu programu STATISTICA. Již z tohoto znázornění je patrné, že obě makroekonomické veličiny jsou na sobě navzájem závislé a vykazují lineárnost.

Obr. 14: Znázornění vztahu mezi HDP a obchodní bilancí pomocí korelačního pole

Obr. 15: Výsledky korelace a regrese

Korelace (Tabulka1)						
Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000						
N=7 (Celé případy vynechány u ChD)						
Proměnná	HDP	Obchodní bilance				
HDP	1,00	0,97				
Obchodní bilance	0,97	1,00				

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP (Tabulka1)						
R= ,97078740 R2= ,94242817 Upravené R2= ,93091380						
F(1,5)=81,848 p<,00028 Směrod. chyba odhadu : 97,145						
N=7	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
Abs.člen			2910,393	46,00879	63,25733	0,000000
Obchodní bilance	0,970787	0,107305	0,005	0,00059	9,04699	0,000276

Index korelace 0,97 značí velmi vysoký stupeň korelační závislosti. Rostoucí HDP lze vysvětlit z 94 % zvyšujícím se přebytkem obchodní bilance, která tak má pozitivní vliv na růst výkonnosti České republiky. Je zřejmé, že velký vliv na zvyšování produkční schopnosti ekonomiky má zahraniční agregátní poptávka.

I když značné posílení koruny znamená pro české exportéry zhoršení cenové konkurenceschopnosti, nevedlo ke zvětšení schodku obchodní bilance. To svědčí o technické a kvalitativní konkurenceschopnosti českých exportérů, zejména na náročných trzích EU.

4.2.4. Posouzení vlivu průměrné úrokové sazby na ekonomický růst České republiky

Další faktor ovlivňující ekonomický růst státu je monetární politika. Centrální banky, kdy mezi její hlavní nástroje, které používá, je stanovení výše úrokových sazeb. Na jejich výši následně reaguje celá ekonomika zejména spotřeba a investice.

Tab. 13: Průměrná úroková sazba a HDP v meziročních změnách

ROK	PÚS (%)	HDP m. z. (%)
2001	5	2,5
2002	3,65	1,9
2003	2,25	3,6
2004	2,38	4,5
2005	2	6,4
2006	2,38	6,4
2007	3,13	6,6

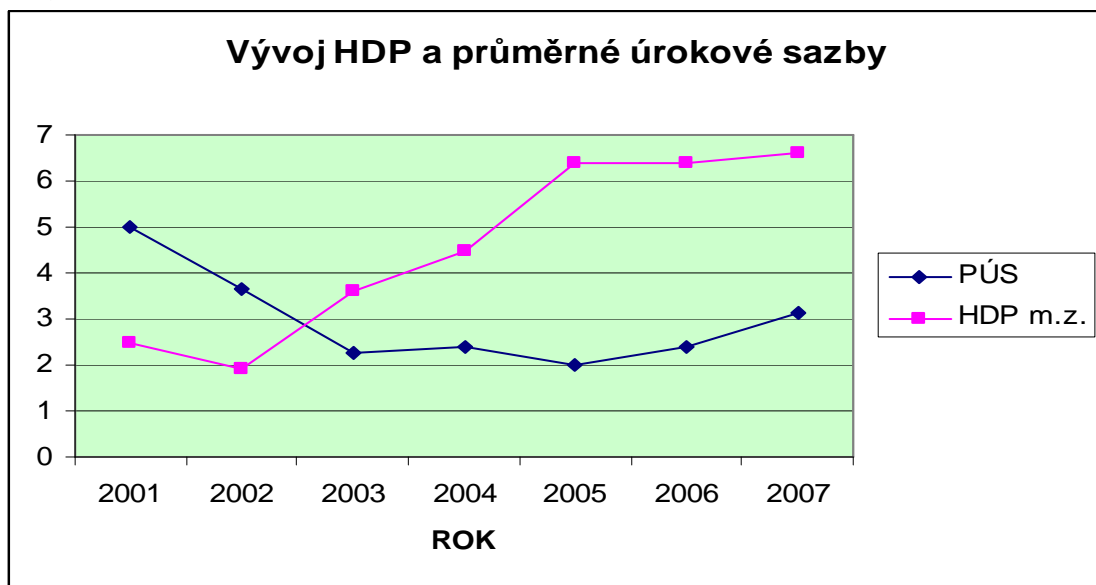
Zdroj: ČNB a ČSÚ

PÚS = průměrná úroková sazba v %

HDP m. z. = hrubý domácí produkt, meziroční změna v %

Zvyšování úrokových sazeb většinou vede ke zpomalení tempa ekonomického růstu. To však data v tab. 13 nepotvrzují. Alespoň ne pro rok 2006 či 2007, kdy úrokové sazby vzrostly a rostla zároveň i česká ekonomika. Hlavním důvodem zvýšení úrokových sazeb je obava z možného růstu inflace (pozn.: ta na počátku roku 2008 vzrostla rekordně na 7,5 %). Ekonomický růst je vysoký a tlačí na růst mezd, rychle roste poptávka a tím i ceny. Zvýšením úrokových sazeb se snaží centrální banka poptávku tlumit. Negativním projevem je poté zvýšení splátek u čerpaných úvěrů či ohrožení výnosů z penzijních fondů. Naopak pro „spořicí“ je tento fakt pozitivní.

Obr. 16: Grafické znázornění vývoje HDP a průměrné úrokové sazby

Obr. 17: Výsledky regresního modelu

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP m.z. (Tabulka1)
 $R = ,80900476$ $R^2 = ,65448870$ Upravené $R^2 = ,59690349$
 $F(1,6) = 11,366$ $p < ,01502$ Směrod. chyba odhadu : 3,1154

	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(B)	Úroveň p
N=7						
PÚS	0,809005	0,239969	1,268926	0,376392	3,371286	0,015019

Index korelace (0,81) poukazuje na vysoký stupeň korelační závislosti. Ekonomický růst značně zrychluje snižující se úrokovou sazbou (dle zvoleného regresního modelu z 65 %). Nízkými úrokovými sazbami se zrychluje zejména růst investic, spotřeby a dnes zejména hypotečních úvěrů.

4.2.5. Vymezení ostatních determinantů, které v současné době ovlivňují ekonomický růst a též mohou působit jako bariéry růstu

Na Českou republiku jako na členský stát Evropské unie má vliv dění v ostatních státech eurozóny, ale i v rámci celkové globalizace dění v USA. Interní vlivy jsou též významné, obzvláště v důsledku změn od ledna 2008.

Mezi determinanty ekonomického růstu, ať v současné době nebo v budoucnosti je možné zmínit následující:

- Silná koruna (ohrožuje zisky exportujících firem). Česká ekonomika je stále více zapojena do globální ekonomiky. To jí také přináší potencionálně vyšší zranitelnost. Ekonomický růst obchodních partnerů ČR by měl zpomalit, kurz koruny posiluje příliš rychle a mzdové náklady v ČR neklesají. Z těchto důvodů může dojít ke zpomalení tempa růstu a poklesu bilančního přebytku.
- Vysoká inflace (může mít za následek snížení investic)
- Nízká nezaměstnanost a zvyšující se mzdy naopak lidi motivuje k utrácení
- Snížení růstu v rámci dopadů reformy veřejných financí
- Zvyšující se mzdy odrazují zahraniční investory, již zde nenalézají levnou pracovní sílu a míří dále na východ
- Naopak snížení daňové zátěže může vést k přílivu investorů, ale i k zvýšení počtu malých a středních podnikatelů

- Hypoteční krize v USA. V důsledku světové globalizace kapitálových trhů má recese v USA dopad na EU, tedy i Českou republiku. V případě poklesu HDP v USA, poklesne i vývoz do zemí EU, poklesne hodnota dolaru, dochází k útlumu investování do amerických cenných papírů. Zasáhne i americké podniky, které budou muset krátit své investice a personální náklady. Tato skutečnost zasáhne zejména pobočky a dceřiné společnosti amerických podniků v Evropě.
- Nedostatečný technologický pokrok. Brzdícím faktorem může být nedostatek inovační aktivity, nedostatečná kvalita vědy a výzkumu. Inovace jsou riskantnější a nové firmy přicházející s inovacemi mají obtížnější přístup k úvěrovým zdrojům. Toto bývá problém nových, zejména menších podniků, které nemají dostatečnou reputaci a nemohou nabídnout potřebné zajištění úvěru.

Mezi brzdící faktory můžeme zařadit i nízkou kvalitu institucionálního prostředí, neřešené legislativní otázky, přemíru regulace a pomalé zvyšování kvality lidských zdrojů.

Pro zlepšení ekonomického vývoje České republiky bych doporučila následující:

V oblasti zahraničního obchodu jsme velikou mírou odkázáni na dění na trzích Evropské unie a v USA. To je záležitost, kterou ovlivnit nelze, snad jen lepší se konkurenceschopností v oblasti cen a kvality produktů. K úspěšné mezinárodní spolupráci je možné přispět sladěním a sjednocením hospodářských politik, rušením vzájemných cel a kvót, které nás trápí asi ze všeho nejvíce.

V oblasti státního aparátu stále převládá byrokratický styl. Vedle snížení daňové zátěže, která za určitých okolností může vést ke zvýšení příjmů vlády, či snížení odvodů

pojistného, by bylo dobré zjednodušit podmínky k podnikání, např. přechodem některých vázaných živností na živnosti volné, zjednodušit daňová přiznání.

V oblasti zaměstnanosti podpořit zaměstnanost prostřednictvím zdrojů z EU a směřovat je do postižených regionů. V rámci zaměstnávání zahraničních pracovníků zvážit, jak dalece zjednodušit či ztížit jejich přijímání a vydávání pracovních povolení cizincům. Rezervy jsou doajista v poskytování informací – zde je nutné využívat počítačové informační technologie a je zde možná i spolupráce mezi veřejnými institucemi a soukromými agenturami. V této oblasti je potřeba zmínit také možnost snížení sociální vydržovanosti ze strany státu K omezení sociálních dávek již v současné době dochází, razantních kroků se ale stále bojíme.

4.3. Posouzení ekonomického růstu vybraného regionu

V další části bude posuzován růst Jihočeského kraje.

4.3.1. Charakteristika kraje

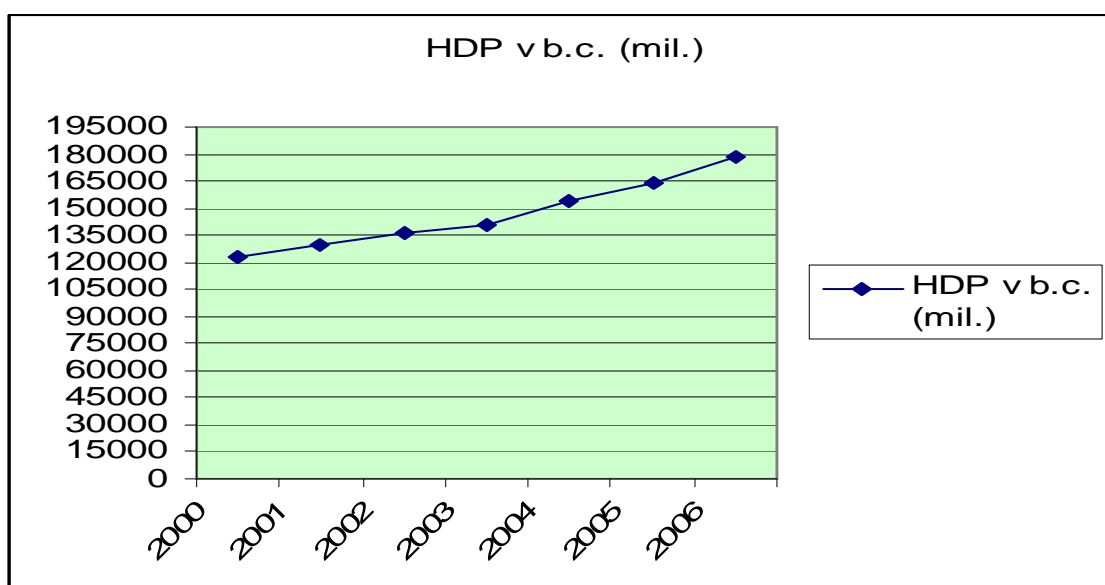
Jihočeský kraj svoji rozlohou (10 057 km²) představuje 12,8 % podíl z celé České republiky. Ekonomický rozvoj kraje je dán přírodními podmínkami – je spíše vnímán jako zemědělská oblast, oblast, kde neexistují téměř žádné zdroje energetických surovin. Jihočeský kraj však využívá svého rekreačního potenciálu. Podle návštěvnosti kraje je region na 3. místě v počtu příjezdů hostů (980 898), čímž se řadí za nejnavštěvovanější Hl. město Praha (4 480 115) a Jihomoravský kraj (1 197 690).

Pokud jde o demografický rozvoj, má Jihočeský kraj proti republikovému průměru mladší věkovou strukturu (průměrný věk je 40,1 roku). Dlouhodobě nižší je zde rovněž úmrtnost a naopak vyšší porodnost.

4.3.2. HDP Jihočeského kraje

Na tvorbě HDP v České republice se podílí kraj pouze 5,5 %. V přepočtu na 1 obyvatele však dosahuje 90,1 % republikového průměru a je mezi kraji na 5. pozici (po Hl. město Praha, Plzeňském kraji, Jihomoravském kraji a Středočeském kraji).

Obr. 18: Vývoj HDP v běžných cenách – Jihočeský kraj

4.3.3. Zaměstnanost a trh práce ve vybraném regionu

Jihočeský kraj vykazuje dlouhodobě nižší míru nezaměstnanosti, která je výrazně pod republikovým průměrem. Vyšší je pouze v okrese Český Krumlov, kde v odlehlých částech chybí dostatečná infrastruktura a je zde řídká hustota osídlení. Rozdíl mezi nezaměstnaností žen a mužů je cca 2 %. Vzhledem k tomu, že je v regionu absence těžkého průmyslu, vyvstává otázka, zda se v mnohých případech nejedná o diskriminaci podle pohlaví.

Tab. 14: Srovnání zaměstnanosti celorepublikově a Jihočeský kraj pro rok 2007

	ČR	JK
Počet zaměstnaných	3221502	155330
počet nezaměstnaných	354878	16452
počet volných míst	141066	6983
míra registr. nezam.	5,98	4,47

Zdroj: ČSÚ

4.3.4. Posouzení vlivu kapitálu na ekonomický růst Jihočeského kraje

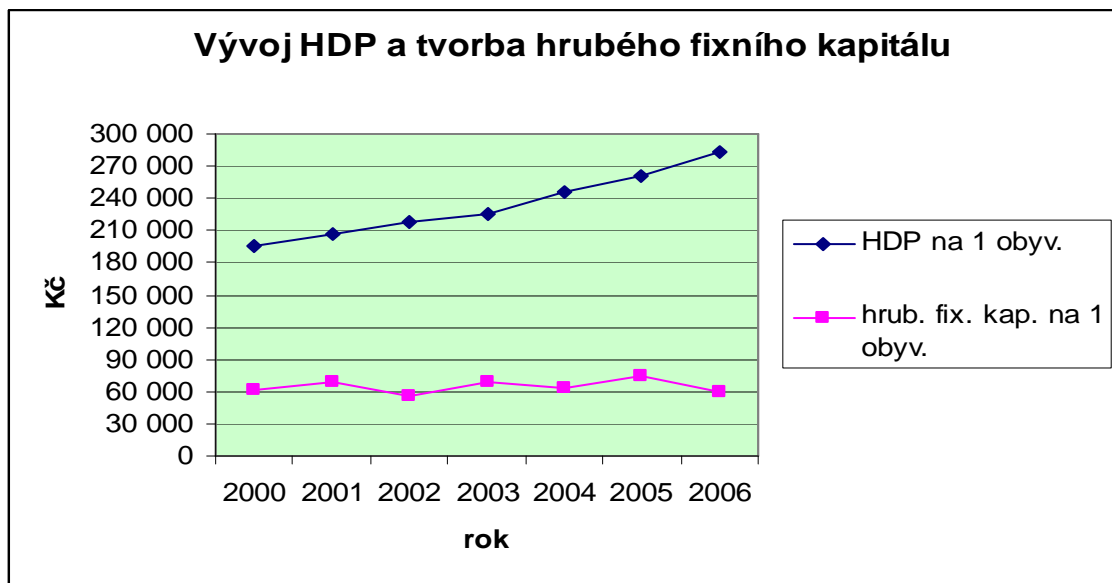
Tab. 15: HDP a tvorba hrubého fixního kapitálu v JK (vše v přepočtu na 1 obyvatele)

v Kč/ rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP na 1 obyv.	195 948	207 727	217 511	225 621	246 523	261 068	283 701
hrub. fix. kap. na 1 obyv.	61 179	69 333	55 290	68 906	63 599	74 520	59 656

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 15 vypovídá o skutečnosti, že HDP na 1 obyvatele v jihočeském kraji roste. Růst podle výše uvedených dat není nutně podmíněn tvorbou hrubého fixního kapitálu, např. v letech 2002, 2004 nebo v roce 2006 byla tvorba hrubého fixního kapitálu nižší nežli v roce bezprostředně předcházejícím, a přesto HDP rostlo.

Obr. 19: Vývoj HDP a tvorby hrubého fixního kapitálu, grafické znázornění

Obr. 20: Výsledky korelace a regrese

Korelace (Tabulka1)
 Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$
 N=7 (Celé případy vynechány u ChD)

Proměnná	HDP	Kapitál
HDP	1,00	0,11
Kapitál	0,11	1,00

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP (Tabulka1)
 $R = ,10773718$ $R^2 = ,01160730$ Upravené $R^2 = \text{-----}$
 $F(1,5) = ,05872$ $p < ,81816$ Směrod. chyba odhadu : 33977,

N=7	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
Abs.člen			201207,4	135994,8	1,479523	0,199068
Kapitál	0,107737	0,444611	0,5	2,1	0,242318	0,818159

Míra korelace (0,108) představuje nízký stupeň korelace, tj. časové řady (HDP a tvorby fixního hrubého kapitálu) sice nemají zcela opačný vývoj, ale ani spolu nekorespondují. Index determinace udává, že variabilita tvorby hrubého fixního kapitálu ovlivňuje variabilitu HDP Jihočeského kraje pouze z 12 %. Působí zde efekt zpoždění či

neúplné využití vlastního kapitálu (nových strojů a technologií). Tvorba hrubého fixního kapitálu nebude hlavním zdrojem ekonomického růstu v daném regionu.

4.3.5. Posouzení vlivu (ne)zaměstnanosti na ekonomický růst Jihočeského kraje

Tab. 16: HDP Jihočeského kraje v běžných cenách a zaměstnanost

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP b.c. (v mld. Kč)	122662	129912	135896	141004	154181	163629	178400
Zaměstnanost	299652	299453	298691	296920	296636	300744	302825

Zdroj: ČSÚ

HDP v běžných cenách se od počátku sledovaného období (rok 2000) neustále zvyšuje. Nic na tom nemění skutečnost, že v letech 2002 až 2004 docházelo k poklesu zaměstnanosti v uvedeném regionu. Zaměstnanost v těchto letech klesala zejména v průmyslových podnicích. Roky 2005 a 2006 naopak zaznamenaly příznivý vývoj (zaměstnanost poskočil nad hranici 300 tisíc pracujících), tento jev je z části přisuzován migraci do Jihočeského kraje.

Obr. 21: Výsledky korelace a regrese

Proměnná	HDP b.c.	Zam				
HDP b.c.	1,00	0,49				
Zam	0,49	1,00				

Korelace (Tabulka1)
Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000
N=7 (Celé případy vynechány u ChD)

Výsledky regrese se závislou proměnnou : HDP b.c. (Tabulka1)
R= ,48985081 R2= ,23995382 Upravené R2= ,08794458
F(1,5)=1,5785 p<,26447 Směrod. chyba odhadu : 18925,

N=7	Beta	Sm.chyba beta	B	Sm.chyba B	t(5)	Úroveň p
Abs.člen			-1203411	1074470	-1,12000	0,313608
Zam	0,489851	0,389884	5	4	1,25640	0,264474

Index korelace (0,49) naznačuje, že je zde střední stupeň statistické závislosti, tedy že časové řady se vyvíjejí téměř shodně z hlediska stejných pohybů a do určité míry vykazují stejnou relativní míru ve vzájemném vývoji. Variabilita zaměstnanosti vysvětluje z 24 % variabilitu hodnot HDP kraje. Zaměstnanost lze tedy považovat za důležitý zdroj ekonomického růstu Jihočeského kraje.

5. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vymezit hlavní determinanty ekonomického růstu v České republice, posoudit vývoj a současný stav nedůležitějších makroekonomických ukazatelů.

K dosažení stanoveného cíle byla získávána data ze statistik Českého statistického úřadu, údajů z portálu příslušných ministerstev, popř. z jiných, ekonomicky zaměřených portálů. Tato data byla rozřizena a zjednodušena v prostředí Microsoft Excel 2003, následně analyzována s využitím statistického programu STATISTICA, zejména pak s využitím korelačních políh či regresí. Pomocí těchto nástrojů byly určeny hlavní zdroje ekonomického růstu, posuzována variabilita jednotlivých proměnných (makroekonomických veličin) a jejich vzájemné závislosti. Pro rozbor ekonomické růstu byl zvolen model neoklasického růstu $Y = f(K, L)$. Technologický pokrok je zde brán jako neutrální, neboť zvyšování úrovně používané technologie působí stejnou měrou na produkt práce i kapitálu.

Vývoj hospodářství České republiky je na vysoké úrovni. Tempo růstu hrubého domácího produktu České republiky, jako hlavního ukazatele ekonomického růstu dané ekonomiky, se stále zvyšuje, i přes méně příznivou situaci v některých státech eurozóny. Dosažený růst v roce 2007 (6,5%) byl nejvyšší v historii České republiky.

Pozitivní dlouhodobé zlepšování obchodní bilance přispělo k posílení mezinárodní ekonomické pozice České republiky. Dlouhodobě se daří snižovat nezaměstnanost (v roce 2007 se pohybovala na 6,6 %), její míra je již pod průměrem Evropské unie.

Mezi další významné makroekonomické veličiny ovlivňující ekonomický růst státu můžeme zařadit zlepšující se obchodní bilanci v důsledku realizace přímých

zahraničních investic. Neopomenutelným makroekonomickým ukazatelem je i míra inflace, která se v posledních letech pohybuje okolo hodnoty 3 % a na kterou dohlíží centrální banka. Doplnkový makroekonomický ukazatel je například kurz koruny, který neustále posiluje a základní úrokové sazby, které jsou na nízké úrovni a u kterých se čeká v důsledku vyšší inflace jejich růst.

Ekonomický růst od roku 2000 značně zrychlil, především díky přílivu zahraničních investic, rychlým růstem domácích investic a exportu, přizpůsobením se podmínkám v EU v rámci vstupu České republiky do tohoto celku. Ekonomický růst České republiky se nejen zrychlil, ale stal se i zdravější z hlediska jednotlivých faktorů na straně nabídky i poptávky.

Následující část práce je orientována na vymezení hlavních zdrojů ekonomického růstu

Z hlediska trhu práce byl posouzen vliv zaměstnanosti a produktivity práce. Mezi vyprodukovaným produktem a počtem zaměstnaných byla zjištěna velká závislost ($R^2 = 0,71$). Z uvedeného je patrné, že lidská síla je stále základním zdrojem růstu výkonnosti regionu. Při analýze vztahu mezi produktivitou práce a výší produktu sice byla zjištěna střední závislost, ale uvedený model se ukázal jako nevýznamný, tzn. pro lepší vypovídací schopnost je nutné mít větší objem dat.

Druhým posuzovaným zdrojem je rozšiřování kapitálového vybavení neboli tvorba hrubého fixního kapitálu. Zde došlo k zjištění, že existuje významná závislost ($R^2 = 0,92$) mezi rozšiřováním hrubého fixního kapitálu a produkční výkonností. Tvorba hrubého fixního kapitálu je faktorem, který výrazně determinuje ekonomický růst České republiky.

Jako další faktory mající vztah k ekonomickému růstu byla posuzována obchodní bilance a úrokové sazby. U obchodní bilance, byla zjištěna velká závislost mezi ekonomickým růstem a vývojem obchodní bilance ($R^2 = 0,92$). Nemalou měrou

k této skutečnosti přispěl i vývoj kurzu české koruny a realizace přímých zahraničních investic.

U vztahu mezi výkonností ekonomiky a průměrné úrokové sazby byl prokázán střední stupeň korelační závislosti ($R^2 = 0,65$). Ekonomický růst značně zrychluje snižující se úrokovou sazbou. Nízkými úrokovými sazbami se zrychluje zejména růst investic, spotřeby a dnes zejména hypotečních úvěrů.

Za hlavními determinanty ekonomického růstu jsou tedy považovány zejména obchodní bilance, tvorba hrubého fixního kapitálu a zaměstnanost.

Z hlediska zdrojů ekonomického růstu byl také v hrubých rysech analyzován Jihočeský kraj.

Ekonomický růst Jihočeského kraje kopíruje, až na určité výkyvy, vývoj v České republice. Podíl kraje na tvorbě hrubé domácího produktu (HDP) země je stabilní a pohybuje se v rozmezí 5,3 -5,5 %. Není zde ovšem vidět zřetelný progresivní vývoj.

Při posouzení vztahu mezi vyprodukovaným produktem v regionu a množstvím využívané práce, byla zjištěna malá závislost, kdy hodnota indexu se pohybuje na úrovni $R = 0,49$ na dané hladině významnosti. Z uvedeného je patrné, že i při rostoucí produktivitě práce je stále lidská síla základním zdrojem růstu výkonnosti regionu.

Druhým posuzovaným zdrojem je rozšiřování kapitálového vybavení neboli tvorba hrubého fixního kapitálu. Zde došlo k zjištění, že neexistuje významná závislost mezi rozšiřováním hrubého fixního kapitálu a výkonnosti regionu, a to i při zohlednění efektu zpoždění. Uvedené zjištění je překvapující neboť, rozšiřování využívaného

kapitálu je vždy bráno jako významný zdroj zvyšující výkonnost ekonomiky. Jak si danou situaci vysvětlit? Jedním z vysvětlení je, že byla brána krátká časová řada nebo je to dáno dlouhodobostí investice, kdy efekty jsou patrné po více než jednom roce.

Mezi hlavní bariéry ekonomického růstu nebo skutečnosti, které mohou ekonomický růst zpomalit, je možno zařadit:

- Silná koruna ovlivňující export
- Nedostatečný technologický pokrok
- Vysoká míra inflace
- Nedostatek pracovních sil

Mezi brzdící faktory můžeme zařadit i nízkou kvalitu institucionálního prostředí, neřešené legislativní otázky, přemíru regulace a pomalé zvyšování kvality lidských zdrojů.

Ekonomický růst je důležitý pro ekonomiku státu, jak na národní, tak i regionální úrovni. Pro posouzení je nezbytné analyzovat strukturu daného růstu a hledat možnosti jeho zvýšení. Z uvedené analýzy je zřetelné, jaké faktory či zdroje mají vliv na ekonomický růst ČR. Uvedená práce v tomto směru poskytuje pouze hrubý obraz, pro detailnější závěry by bylo nezbytné provést hlubší analýzu.

6. SUMMARY

Main aim of the bachelor dissertation was to define main determinants of economic growth in Czech Republic. For total economic status consideration was examined macroeconomic values development from 2000, in particular then GDP, trade balance or inflation. Necessary data were obtained from the Czech Statistical Office statistics, government establishments, and economically specialized portals.

Czech Republic is treated as one of the most dynamical members, its GDP growth rate in the year 2000 overreached value 6,5 %. Trade balance showed in the last year double excess over the year 2006; however it is expected import and export growth rate decline within the Czech crown strengthening. Earlier this year the inflation climbed the record value 7,5 %, mainly due to value added tax reduced rate and to public finance reform as a whole. Government debt displays gradually rising tendency, in the year 2006 represented 24,8 % of the GDP.

By means of regressions and correlation was found, that among the main economic growth determinants especially belong gross fixed capital creation, balance of trade, employment (unemployment) or average interest rate.

7. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

FALTOVÁ LEITMANOVÁ, I.: *Ekonomický rozvoj Jihočeského kraje*. Praha: ČVUT, 2004. 66 s. ISBN 80-01-03179-9

HELÍSEK, M.: *Makroekonomie, základní kurs*. Praha: Melandrium, 2002. 320 s. ISBN 80-86175-10-3

VARADZIN, F.: *Ekonomický rozvoj a růst*. Praha: Professional publishing, 2004. 329 s. ISBN 80-86419-61-4

GROLIGOVÁ, I., DVOŘÁK, J.: *Makroekonomie*. Brno: PC-DIR Real, 2000. ISBN 80-214-1687-4

FRANK, H., R., BERNANKE, S., B.: *Ekonomie*. Praha: GRADA Publishing, 2003. 804 s. ISBN 80-247-0471-4

SOUKUP, J., POŠTA, V. a NESET, P., et al.: *Makroekonomie, moderní přístup*. Praha: Management press, 2007. 514 s. ISBN 978-80-7261-174-4

MANKIW, G.: *Zásady ekonomie*. Praha. GRADA Publishing, 1999. 764 s. ISBN 80-7169-891-1

KOHOUT, P.: *Vitamíny pro ekonomický růst*. Praha. Ekopress, 2006. 372 s. ISBN 80-86929-17-5

Elektronické zdroje

Webové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí, dostupné z WWW <http://portal.mpsv.cz>

Webové stránky ekonomicky zaměřeného portálu , dostupné na WWW <http://www.finance.cz>

Webové stránky Ministerstva financí České republiky, dostupné na WWW <http://www.mfcr.cz>

Webové stránky České národní banky, dostupné na WWW <http://www.cnb.cz>

Webové stránky ekonomicky zaměřeného portálu, dostupné na WWW <http://www.financninoviny.cz>

Webové stránky Českého statistického úřadu, dostupné na WWW <http://czso.cz>